

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2016 - 2017

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Adriana Loudová

**STŘÍDAVÁ PÉČE JAKO FORMA POROZVODOVÉHO
USPOŘÁDÁNÍ**

Praha 2017

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Jindra Stříbrská Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED STUDIES

2016 - 2017

BACHELOR THESIS

Adriana Loudová

Shared custody as a form of arrangement after the divorce

Prague 2017

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

PhDr. Jindra Stříbrská Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

Adriana Loudová

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala PhDr. Jindře Stříbrské Ph.D. za odborné vedení bakalářské práce, za její cenné rady, připomínky a příjemnou spolupráci.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá tématem střídavá péče jako forma porozvodového uspořádání. Cílem práce je zhodnocení podmínek střídavé péče a zjištění kladů a záporů této formy uspořádání. Práce je koncipována jako teoreticko - empirická. Teoretická část textu je zaměřena na vymezení pojmu rodina. Popisuje funkce rodiny a současnou rodinu. Zaměřuje se na manželství a jeho vznik. Popisuje poznatky o problematice rozvodu a rozchodu rodičů. V souvislosti s tím jsou nastíněny jednotlivé formy porozvodového uspořádání. Zaměřuje se na střídavou péči, poukazuje na její výhody a nevýhody. Poslední kapitola teoretické části se zabývá orgánem sociálně právní ochrany dětí. Empirická část se skládá z kvalitativního výzkumu formou případových studií.

Klíčová slova

dítě, manželství, rodina, rozchod, rozvod, rodinná mediace, střídavá péče, OSPOD

Annotation

This thesis deals with the theme of alternate care as a form of post-divorce arrangements. The aim is to evaluate the conditions of alternate care and determine the pros and cons of this form of arrangement. The work is conceived as a theoretical - empirical. The theoretical part focuses on the definition of family. It describes the functions of the family and the current family. It focuses on marriage and its formation. It describes informations about the problematics of divorce and separation of parents. It describes various forms of post-divorce arrangements. It focuses on shared custody and pointing out its advantages and disadvantages. The last chapter deals with the authority of social and legal protection of children. The empirical part consists of qualitative research through the case studies.

Keywords

authority for social and legal protection of children, child, divorce, family, family mediation, gauge, marriage, shared custody

ÚVOD.....	9
TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1 RODINA	10
1.1 Definice rodiny	10
1.2 Funkce rodiny	12
1.3 současná rodina.....	14
2 MANŽELSTVÍ.....	15
2.1 vznik manželství	16
3 ROZPAD RODINY	17
3.1 Rozvod rodičů.....	18
3.2 Dítě a rozvod rodičů	19
3.3 rodinná mediace	21
4 FORMY POROZVODOVÉHO UPOŘÁDÁNÍ.....	22
4.1 Výlučná péče jednoho z rodičů.....	24
4.1.1 Rozšířený styk.....	24
4.2 Společná péče	25
5 STŘÍDAVÁ PÉČE.....	27
5.1 Výhody a nevýhody střídavé péče	28
6 ORGÁN SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ	29
6.1 Činnost sociálních pracovníků OSPOD.....	30
6.2 Předpoklady pro výkon profese	32
6.3 Vzdělávání a rozvoj pracovníků OSPOD	32
EMPIRICKÁ ČÁST	34
7 METODOLOGIE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	34
7.1 CÍL VÝZKUMU, VÝZKUMNÉ OTÁZKY	34
7.2 VÝZKUMNÁ METODIKA.....	35
7.3 Časový harmonogram výzkumu	35
8 KAZUISTIKY	36
9 ROZHOVORY SE SOCIÁLNÍMI PRACOVNÍKY OSPOD	57

10	ZÁVĚRY VÝZKUMU	60
	ZÁVĚR	61
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	64
	SEZNAM PŘÍLOH.....	68

ÚVOD

Tématem bakalářské práce je střídavá péče jako forma porozvodového uspořádání. Autorka si zvolila toto téma především na základě zájmu o tuto problematiku. K volbě tématu ji vedla skutečnost, že ona sama pracuje v profesi sociální pracovníce na oddělení sociálně právní ochrany dětí a má možnost se touto cestou zabývat problematikou, které není věnováno příliš pozornosti.

Hlavním cílem bakalářské práce je odpovědět na otázku, zda a za jakých podmínek je střídavá péče vhodnou formou porozvodového uspořádání a zhodnotit všechny podmínky, aby mohla být skutečným přínosem.

Dílčím cílem práce je zjistit, jaké jsou klady a zápory při této formě porozvodového uspořádání, kdy dítě pravidelně mění pobyt u jednoho rodiče k druhému.

Práce je tvořena z teoretické a empirické části. Teoretická část je zaměřena na definování pojmu rodina. Věnuje pozornost jednotlivým funkcím rodiny a současné rodině. V další kapitole se zaměřuje na manželství a jeho vznik. Do teoretické části jsou dále zařazeny informace o problematice rozvodu a rozchodu rodičů, zároveň se zde zaměřuje na rodinnou mediaci. Věnuje pozornost jednotlivým formám porozvodového uspořádání. Cíleně popisuje střídavou péči, kde se snaží nastínit tuto problematiku a poukazuje na její výhody a nevýhody. V neposlední řadě věnuje pozornost sociálně právní ochraně dětí, která s touto problematikou úzce souvisí. Orgán sociálně-právní ochrany dětí je opatrovníkem dítěte v řízeních, jako je rozhodování péče o děti, výživné apod. Zaměřuje se na činnost sociálních pracovníků OSPOD, jejich předpoklady pro výkon profese a na vzdělávání a rozvoj pracovníků. Vzdělávání je v této oblasti při práci s rodinou velmi důležité a nezbytně nutné. Na získaných znalostech a dovednostech se odvíjí kvalita práce.

Empirická část tvoří případové studie rodin, které střídavou péči realizují. Zaměřuje se hlavně na to, jak tato forma porozvodové péče v praxi probíhá. Všechny tyto získané informace jsou podloženy rozhovory se sociálními pracovníky orgánu sociálně právní ochrany dětí.

TEORETICKÁ ČÁST

V rámci teoretické části autorka bakalářské práce shrnuje dostupné teoretické poznatky dané problematiky vztahující se k výzkumnému cíli práce. Teoretická část textu je zaměřena na rodinu a rozvod, od kterého se téma práce odvíjí. V souvislosti s tím jsou nastíněny jednotlivé formy porozvodového uspořádání. Největší pozornost je věnována střídavé péči jako jedné z této forem.

1 RODINA

Na rodinu je nahlíženo z mnoha hledisek a různých vědních disciplín. Cílem této kapitoly je blíže představit pohled na rodinu, která je základní jednotkou každé lidské společnosti. Kapitola se zabývá hlavními funkcemi a základními typy rozdělení rodin. Poslední kapitola pojednává o současné rodině.

1.1 DEFINICE RODINY

„Rodina představuje společenství blízkých osob, mezi nimiž existují úzké vazby příbuzenské, psychosociální, emoční, ekonomické a další. Ačkoliv tedy v rovině sociální reality je pojem rodiny velmi proměnlivý, nelze přesto přehlížet, že základem rodinných vazeb je tradičně právě biologické pouto pokrevního příbuzenství mezi členy rodiny.“¹

Sociologie pojmenovává rodinu jako malou sociální skupinu, primární instituci, základní článek společnosti, která formuje osobnost člověka, jeho sociální charakter a chrání členy rodiny před tlakem společnosti.²

Podle velkého sociologického slovníku je rodina vnímána jako původní a nejdůležitější společenská skupina a instituce, která je základním článkem i základní

¹ In: [Http://www.judikaty.info/cz/ustavni-soud-ceske-republiky/spolecenstvi-blizkych-osob](http://www.judikaty.info/cz/ustavni-soud-ceske-republiky/spolecenstvi-blizkych-osob) [online]. [cit. 2017-03-07].

² Podle HOLÁ, 2014, str. 17.

ekonomickou jednotkou každé společnosti a která plní základní funkce rodiny, kterými jsou reprodukce a výchova.³

Z hlediska psychologie je rodina charakterizována jako „*společenská skupina spojená manželstvím nebo pokrevními vztahy a odpovědností a vzájemnou pomocí*“.⁴

Psychologie pojímá rodinu zpravidla jako rodinný systém, který funguje na zásadě vzájemných vztahů a ve vzájemném působení. Problémy člena rodiny souvisí s fungováním celé rodiny a tím mohou signalizovat nerovnováhu rodinného systému.⁵

Jiná definice rodiny uvádí, že rodina je institucionalizovaná skupina, která je tvořena více jak třemi osobami spojená příbuzenskými, rodičovskými nebo manželskými vztahy. Muž a žena, mezi nimiž neexistují pokrevní pouta, a jejich děti, jsou základem každé společnosti. Existence nejméně jednoho dítěte je výchozím znakem každé rodiny.⁶

Dospělý členové jsou zodpovědní za výchovu a péči svých dětí, a proto má nesmírný význam pro zdravý vývoj jedince. Pro dítě představuje rodina nezbytné ochranné a výchovné prostředí.⁷

Rodina je členěna do charakteristických forem soužití. Nejběžnějším modelem rodiny je tzv. nukleární rodina, do které patří otec, matka i děti. Rozšířená rodina zahrnuje další příbuzné, jako jsou prarodiče, strýcové, tety a ostatní. Rodina, do které se jedinec narodí, je nazývána rodinou orientační. Prokreční rodinou se rozumí ta rodina, kterou jedinec sám zakládá. Z hlediska úplnosti můžeme hovořit o rodině úplné a neúplné.⁸

Nejčastěji se setkáváme s tzv. neúplnou rodinou, která je způsobena odchodem nesezdaného rodiče ze společné domácnosti, či rozvodem manželství rodičů. Jiné formy

³ Podle LINKHART, PETRUSEK, VODÁKOVÁ, MAŘÍKOVÁ, 1996, str. 940.

⁴ ŠPAŇHELOVÁ, 2010, str. 11.

⁵ Podle HOLÁ, 2014, str. 23.

⁶ Podle KRAUS, POLÁČKOVÁ, 2001, str. 78.

⁷ Podle CENKOVÁ, 2011, str. 129.

⁸ Podle KRAUS, POLÁČKOVÁ, 2001, str. 79.

rodiny vznikají nejčastěji v důsledku nezdařeným pokusem o rodinu, nebo soužitím osob stejného pohlaví, které tvoří menší počet alternativních rodin.⁹

1.2 FUNKCE RODINY

Rodina je společenství, které je závislé na fungování společnosti. Stabilita rodiny formuje vývoj jedince a jeho postoje, čímž ovlivňuje stav a vývoj celé společnosti. Funkce rodiny je nezastupitelná. Řada poruch v rozhodném období vývoje dítěte vystupuje právě v nedostatečnosti funkce rodiny.¹⁰

Na rodinu jsou v dnešní společnosti kladeny čím dál větší nároky a požadavky. Důsledkem je, že rodina základní funkce rodiny neplní dostatečně.¹¹

Mezi základní a nejčastěji uváděné funkce rodiny patří:¹²

- **biologicko – reprodukční funkce** má význam jak pro společnost, tak pro jedince. Význam funkce je spatřován v uspokojování biologických a sexuálních potřeb, ale také v tom, že rodiče mají funkci plodit děti;
- **ekonomicko – zabezpečovací funkce** – rodina je chápána jako významný prvek v ekonomickém systému. Důležité je ekonomické zajištění celé rodiny do té míry, jak je to jen možné. Poruchy ekonomické funkce se projevují v hmotném nedostatku, což je často důsledkem nezaměstnanosti a zvyšováním životních nákladů;
- **ochranná funkce** – zahrnuje zabezpečení základních životních potřeb všem členům rodiny. Tuto funkci na sebe zčásti přejímal stát, ale v současné době se předpokládá větší účast rodiny při plnění této funkce (např. zánik ozdravoven, finanční spoluúčast na zdravotní péči). Zvyšují se nároky na rodinu právě v souvislosti s touto funkcí, kdy je třeba se postarat o člena rodiny, který je

⁹ Podle GJURIČOVÁ, KUBIČKA, 2009, str. 94.

¹⁰ Podle KLÍMA, 2016, str. 27.

¹¹ Podle HOLÁ, 2014, str. 28.

¹² Podle KRAUS, 2014, str. 133 – 136.

nemocný, starý, či nějak postižený. Tím se rovněž zvyšuje zodpovědnost za členy rodiny;

- **socializačně výchovná funkce rodiny** – má úlohu především v socializačním procesu dítěte. Rodina je první sociální skupinou, do které se dítě narodí. Dítě se v rodině učí, osvojuje si základní návyky a způsoby chování na vstup do sociálního a praktického života. Jedná se o proces působení rodiny na jejich členy. Dnes se prodlužuje doba, kdy vedle sebe žijí tři generace, a proto je třeba zdůraznit význam působení mladší generace na starší v souvislosti se zacházením s moderními komunikačními prostředky;
- **emocionální funkce** – je zásadní a nezastupitelná, neboť žádná jiná instituce nedokáže vytvořit potřebné citové zázemí, bezpečí, pocit lásky a jistoty. Změny při plnění této funkce můžeme spatřovat v důsledku nárůstu počtu dětí citově deprivovaných ale i týraných.

Rodina by měla tyto základní funkce plnit, aby mohlo dojít ke správnému vývoji dítěte. Pokud rodina funkce neplní, můžeme hovořit o poruchách funkcí rodiny. Studie ukazují, že rodina tyto funkce ztrácí, přičemž základní a nejdůležitější jsou dvě funkce, které přináší členům citové uspokojení a připravuje děti pro život v dané společnosti.¹³

Z hlediska plnění či neplnění základních funkcí rodiny rozlišujeme čtyři typy rodin:¹⁴

1. **funkční rodina**, ve které je zajištěn řádný vývoj jedince;
2. **problémová rodina**, ve které se vyskytují poruchy funkcí rodiny, ale zdravý vývoj dítěte není ohrožen a rodina je schopna tyto problémy řešit;
3. **dysfunkční rodina**, ve které jsou vážně narušeny funkce rodiny, rodina není schopna tyto problémy řešit vlastními silami;
4. **afunkční rodina**, která neplní funkce rodiny a dítě je vážně ohroženo. Jediným řešením je odebrání dítěte z rodiny a jeho umístění do náhradní rodinné péče.

¹³ Podle MATĚJČEK, DYTRYCH, 1999, str. 132.

¹⁴ Podle KRAUS, 2014, str. 137.

Rodinu negativně ovlivňují faktory společnosti, kterými jsou faktor sociální, ekonomický, pracovní a morální. Kromě celkového klimatu společnosti působí na stabilizaci i funkci rodin sociální politika státu. Jedná se o jednání státu a dalších subjektů sociální politiky, ze kterého plynou podmínky podpory rodin s dětmi, jejichž smyslem je reakce na nepříznivé sociální události. Jedná se například o rodičovský příspěvek, přídavky na děti, podpora rodin s dítětem se zdravotním postižením apod. Vznikají a působí různá občanská sdružení, hnutí či nadace, které rodinám a zejména dětem, pomáhají.¹⁵

1.3 SOUČASNÁ RODINA

Současná rodina se neustále vyvíjí, mění a reaguje na změny společenských či ekonomických podmínek. Současnou rodinu charakterizují určité znaky, které mohou mít na rodinu a dítě nepříznivý dopad.¹⁶

Současná rodina se vyznačuje těmito znaky:¹⁷

1. čas rodičů strávený v pracovním procesu vede ke zkrácenému času strávenými s dětmi, než tomu bylo dřív;
2. přibývá dvoukariérových manželství v důsledku růstu vzdělanosti a tím i zaměstnanosti žen
3. snižuje se stabilita rodiny. Vzrůstá rozvodovost, rozvodem končí každé druhé manželství a většina z nich mají děti;
4. funkce rodiny se přenáší na společenské služby, jako jsou například jídelny, školní družiny, mateřské školy, pěstounské rodiny, čistírny a podobně;
5. v oblasti reprodukce dochází k rozšíření antikoncepce, což vede k plánovanému rodičovství. Rovněž se také mění postoj k interrupci;

¹⁵ Podle KLÍMA, 2016, str. 27.

¹⁶ Podle ŠPAŇHELOVÁ, 2010, str. 11.

¹⁷ Podle KRAUS, POLÁČKOVÁ, 2001, str. 83-84.

6. mění se struktura rodin a závislé děti, rodiny nežijí pospolu s prarodiči, jako tomu bylo dřív. Rodiči se stávají osoby ve vyšším věku, prarodiče se tak stávají stále staršími;
7. děti z domova odcházejí déle, což je důsledkem zvýšenou průměrnou délkou života. Nové rodiny jsou zakládány ve vyšším věku.

I v dnešní společnosti se můžeme setkat s tradiční rodinou, která odpovídá všemi znaky tradiční rodiny. Motivace k tomu bývá spíše náboženská. Ostatní rodičovské páry se neopírají o předem danou normu, což nám umožňuje dnešní větší individuální svoboda.¹⁸

2 MANŽELSTVÍ

*„Manželství je právní vztah mezi mužem a ženou založený právem předepsaným způsobem, je to trvalé osobní a majetkové společenství muže a ženy“.*¹⁹

*Dle NOZ „jako jeden z hlavních účelů manželství nově zdůrazňuje vzájemnou podporu a pomoc. Manželé jsou si povinni úctou, jsou povinni žít spolu, být si věrní, vzájemně respektovat důstojnosti, podporovat se, udržovat rodinné společenství, vytvářet zdravé rodinné prostředí a společně pečovat o děti“.*²⁰

Rodina vzniká jak na základě manželství, tak na základě faktického soužití jednoho rodiče nebo dvou osob s jejich dětmi. Manželství je smlouvou mezi mužem a ženou a vzniká zákonem stanoveným způsobem. Práva a povinnosti manželů jsou výslovně zakotvena v novém občanském zákoníku. NOZ v těchto případech posílí ochranu jednoho manžela před negativním jednáním toho druhého, dochází i k posílení prevence takového jednání.²¹

¹⁸ Podle GJURIČOVÁ, KUBIČKA, 2009, str. 94.

¹⁹ BARTONÍČKOVÁ, 2009, str. 149.

²⁰ NOVOTNÝ, 2014, str. 13.

²¹ Podle HOLÁ, 2014, str. 15.

Rodina a manželství spolu úzce souvisí, neboť vytvoření a udržení manželského a rodinného soužití jsou ideálem muže a ženy. O záležitostech způsobu rodinného života by se měli manželé dohodnout. Na uspokojování základních potřeb rodiny přispívá každý z manželů na základě svých možností a schopností. V případě, že se manželé na něčem nedohodnou, můžou si podat návrh na nahrazení rozhodnutí souhlasu druhého manžela. Soud se však snaží manželé přimět k vzájemné dohodě.²²

V dnešní společnosti se začíná prosazovat individualismus, který se projevuje upřednostňováním vlastních potřeb, a který i významně ovlivnil manželství. Manželství chápáné jako trvalý svazek muže a ženy vystřídal nezávislost jedinců.²³

2.1 VZNIK MANŽELSTVÍ

Manželství vzniká souhlasným a svobodným prohlášením muže a ženy za účasti alespoň dvou svědků o vstupu do manželství.²⁴

Manželství lze uzavřít před orgánem státu, kdy se jedná o občanský nebo civilní sňatek, nebo před orgánem církve, který je nazýván církevní sňatek.²⁵

Manželství může uzavřít každý, pokud mu v tom nebrání zákonná překážka. Zákonnou překážkou je například zletilost, kdy osoba nezletilá, která není plně svéprávná, nemůže uzavřít manželství. Ve výjimečných případech může soud povolit nezletilému, který dovršil šestnácti let, uzavřít manželství. Manželství nemůže rovněž uzavřít osoba, která byla ve svéprávnosti omezena. Manželství nemůžou uzavřít osoby, které jsou příbuzné v přímé linii, kterými jsou předci a potomci. Zákaz platí i v případě adopce, poručnictví, nebo pěstounské péče.²⁶

²² Podle HOLÁ, 2014, str. 14 – 15.

²³ Podle HOLÁ, str. 39.

²⁴ Podle BARTONÍČKOVÁ, 2009, str. 149.

²⁵ Tamtéž, str. 149.

²⁶ Podle NOVOTNÝ, 2014, str. 22 – 24.

Případy, kdy manželství vůbec nevznikne, je třeba rozlišovat. Hovoříme potom o tzv. neexistenci manželství. Jedná se o případy, kdy by byli žena nebo muž k prohlášení o manželství donuceni fyzickým násilím.²⁷

Uzavření manželství je velmi vážné rozhodnutí ovlivňující život jedince. Dle statistických údajů končí rozvodem každé druhé manželství. Za nejrizikovější jsou považovány první dva roky manželství, ale rozpadají se i manželství po několika letech oficiálního soužití. Obecně lze říci, že lidem chybí vzájemná úcta a pokora. Při podobnějším zkoumání se dochází k závěru, že klíčovým problémem je původní rodina, výchova a rodinné dispozice.²⁸

3 ROZPAD RODINY

Skončí-li rodina rozpadem, nekončí rozvrácené vztahy. Rodina zaniká smrtí jednoho nebo obou z rodičů, rozchodem nesezdaných rodičů nebo rozvodem rodičů.²⁹

Rozpad rodiny zasahuje do všech oblastí života jejích členů. Důsledky rozpadu rodiny se odrazí především ve vzájemných vztazích, kontaktu i úrovni života. Vzájemné kontakty jsou ovlivněny soudním rozhodnutím porozvodového uspořádání nezletilých dětí. Kvalita vztahů je složitá, a to zvláště u dětí. V průběhu vývoje dítěte může sice dojít k porozumění celé situace a příčinám konfliktů mezi rodiči, ale zapříčiněné následky mohou přetrvávat i nadále.³⁰

Ze statistických údajů vyplývá, že stále více neúplných rodin se pohybuje na hranici životního minima.

²⁷ Podle BARTONÍČKOVÁ, 2009, str. 149.

²⁸ Podle NOVOTNÝ, 2014, str. 19.

²⁹ Podle HOLÁ, 2014, str. 48.

³⁰ Podle HOLÁ, 2014, str. 54 – 56.

3.1 ROZVOD RODIČŮ

„Soud manželství rozvede, je-li zjištěn tzv. kvalifikovaný rozvrat manželství. Rozvrat manželství musí být hluboký a trvalý a nelze očekávat obnovu manželského soužití.“³¹

„Právní rozvod je institut, který slouží k vnějšímu řešení situace – oddělení manželů, kteří spolu již nechtějí či nemohou nadále žít.“³²

Rozvod je dlouhodobý, složitý společenský problém, který je zásadní životní změnou pro oba partnery. Kroky rozvodového procesu jsou těžké, nepříjemné a bolestné. Je ale důležité si jimi projít. Bolestná zkušenost nám může přinést i posílení, které nám pomůže v dalším životě.³³

Klimeš uvádí následující fáze rozvodu:³⁴

1. **fáze latentní** – rozcházení se většinou projevuje jak po stránce fyzické, tak po stránce psychické. Po fyzické stránce se projevuje odloučením. Po stránce psychické spočívá v nedorozuměních, neshodách, rozdílných názorech apod. Oba partneři začínají být po jistém čase vyčerpaní, a jeden z partnerů to začne po určitém čase vzdávat a začne se zabývat myšlenkou rozvodu. Tím vzniká nesouměrnost mezi partnery, kdy jeden partner chce vztah ukončit, a druhý jej chce zachovat. Fáze latentní bývá velmi dlouhá, může se jednat i o několik let. V této fázi by měli partneři vyhledat odbornou pomoc, neboť je největší šance ještě vztah zachovat;
2. **fáze spouštěcí** – předchozí fáze bývá překryta běžnými aktivitami a pro druhého partnera často neviditelná. V této fázi je oznámení o rozchodu skutečnou ranou a nemilým překvapením. Druhý partner má podobu obránce vztahu, jehož činy jsou málo promyšlené, ukvapené a intenzivní. Partneři by měli co nejrychleji vyhledat odbornou pomoc;

³¹ NOVÁK, PRŮCHOVÁ, 2007, str. 17.

³² POUPĚTOVÁ, 2009, str. 15.

³³ Podle POUPĚTOVÁ, 2009, str. 15.

³⁴ Podle Klimeš, 2015, str. 14.

3. **fáze asymetrického rozhodnutí** – jedná se o období manipulací, kdy je jeden partner pevně rozhodnutý pro rozchod, zatímco druhý partner chce vztah obnovit a zachránit;
4. **fyzické odloučení a fantazijní fáze** – tato fáze je definována odloučením partnerům, popřípadě jejich odstěhováním, nekontaktováním ani nestýkáním se, nejedná se však o konec procesu rozvodu. Interakce přechází z reality do fantazie. Partneři překonávají smutek a bolest ze ztráty vztahu a mohou fungovat v běžném životě;
5. **paradoxní fáze** – partner se již nesnaží vztah zachránit a obnovit a smířil s tím, že je definitivní konec. Navrhovatel rozchodu však očekává sblížení a obnovení vztahu. Z těchto důvodů je tato fáze nazývána jako paradoxní, neboť jako by si oba partneři vyměnily role. Tato fáze se může objevit až po dvou letech po rozchodu.

Česká právní úprava vymezuje dva způsoby rozvodového řízení. Při svobodném a společném souhlasu o rozvodu manželství soud za určitých podmínek nezkoumá rozvrat manželství. V tomto případě mluvíme o rozvodu nesporném. Při sporném rozvodu musí soud prokázat rozvrat a zjistit jeho příčiny.³⁵

3.2 DÍTĚ A ROZVOD RODIČŮ

Rozvod rodičů je jedna z nejčastějších příčin, kdy se dítě ocitne ve velmi náročné životní situaci. Nejedná se pouze o spor mezi dvěma lidmi, ale dotýká se celé rodiny, obzvláště dětí, které jsou centrem celého dění.³⁶

Dítě obvykle prožívá pocity viny za rozvod rodičů. Dítě se ocitá v situaci rodičovského konfliktu. Potřebuje a chce mít oba rodiče. V domácnosti není trvale

³⁵ Podle HOLÁ, 2014, str. 50.

³⁶ Podle TEMPLAR, 2008, str. 220.

jeden z rodičů přítomný a dítě tak ztrácí každodenní kontakt s jedním rodičem, který představuje model toho, jak se chovat a jak řešit problémy.³⁷

Reakce dítěte na rozchod nebo spory rodičů může být různá. Záleží na jeho temperamentu, vlastnostech, charakteru a věku. Ve většině případů může být u dítěte zvýšená lhavost, kdy chce na sebe dítě upozornit. Typickým projevem, kdy dítě prožívá obtížnou situaci v domácím prostředí, je zhoršení školního prospěchu. V mnoha dalších případech se můžou objevit noční děsy, či noční můry. V některých případech se i stává, že se dítě pokusí, nebo uskuteční útěk z domova. Opět se jedná o reakci, kdy dítě upozorňuje na to, že v rodině není něco v pořádku. Dítě chce utéct, pryč ze situace, která mu je nepříjemná a kterou nechce dál snášet. Dítě se často samo obviňuje za vzniklou situaci, kdy ono si připadá vinno a má výčitky svědomí.³⁸

Rodiče by s dětmi měli jednat pravdivě a otevřeně. Nejlepším řešením pro děti je, když se rodiče dokážou domluvit a dohodnout. V tomto případě mají děti jistotu, že spolu rodiče sice nežijí, ale chovají se k sobě dobře a mají ho oba stejně rádi.³⁹

Dítě může zaujímat v procesu rozvodu rodičů různá postavení, kterými jsou:

- **rodiče se mezi sebou domluví a postupují podle jejich vzájemné dohody.** Dítě udržuje pravidelný kontakt s rodiči a přitom není dítě vtahováno do jejich rozvodového traumatu. Jsou nastaveny podmínky a pravidla jak ze strany jednoho, tak ze strany druhého rodiče. Rodiče si vzájemně nedokazují, kdo je lepší rodič, nemají snahu k manipulacím a uchylování se pomluv proti druhému rodiči;
- **dítě je využíváno jako nástroj pomsty jednoho rodiče proti druhému.** Oba rodiče spolu neustále bojují, chtějí si ublížit. Dělají to skrze své děti, protože to je jediná možnost, jak na sebe mohou ještě dosáhnout a mít na sebe určitý vliv. Soustavně dítě popuzují a je mu vyhrožováno. Postavení dítěte je označována jako syndrom zavrženého rodiče. O syndromu zavrženého rodiče mluvíme

³⁷ Podle MATOUŠEK, KODYMOVÁ, KOLÁČKOVÁ, 2010, str. 65.

³⁸ Podle ŠPAŇHELOVÁ, 2010, str. 46 – 56.

³⁹ Podle CENKOVÁ, 2011, str. 194.

v případě, že jeden rodič dítě ovlivňuje a nutí ho přiklonit se za každou cenu na jeho stranu. Rodič, který má dítě v péči, brání v kontaktu s druhým rodičem a svobodný názor dítěte je potlačován;

- **dítě má roli prostředníka.** Rodiče nejsou schopni komunikovat o základních věcech týkající se dítěte a tyto instrukce jsou následně přenášeny na dítě. Dítě je rodičem, u kterého je v péči, vyslýcháno s průhledným záměrem, co se doma děje, s kým se kdo stýká apod. Po vylechnutí informací dítě dostane pokyn, co má po návratu domů vyřídit;
- **dítě je náhradním partnerem.** Schopnost komunikace rodičů je nedostatečná a ve způsobu komunikace je dítě jednoznačně ovlivněno probíhajícím sporem. Oba rodiče nevhodným způsobem zatahují dítě do problémů souvisejících s rozpadem rodiny. Rodič svěřuje dítěti všechny své stesky a konzultuje s ním všechna vážnější rozhodnutí;
- **dítě je zanedbáváno.** Rodiče neuznávají nároky, potřeby a argumenty toho druhého rodiče. Navzájem si dělají naschvály, čímž zcela zahalují zájem o děti. To, že by se měli jako rodiče dohodnout a jako rodiče si vyjít vstříc, protože to potřebují jejich děti, absolutně neakceptují. Problémy dítěte pak řeší orgány státu, případně další organizace zabývající se deprivovanými dětmi.⁴⁰

3.3 RODINNÁ MEDIACE

Pro samotné sjednání již výše zmíněných dohod mezi rodiči může být nápomocná právě rodinná mediace. Jedná se o alternativní řešení rodinných sporů, která směřuje k dohodě bez zbytečných dlouhých sporů, jež nemají vítěze ani poražení. Jednání se mohou zúčastnit i další zainteresované osoby, jako jsou například sociální pracovníce OSPOD.⁴¹

Důležitým předpokladem je, aby účastníci rodinných konfliktů přistupovali k mediaci dobrovolně, aktivně a s cílem vyřešit konkrétní problémy. Mediátor je

⁴⁰ Podle MATOUŠEK, KODYMOVÁ, KOLÁČKOVÁ, 2010, str. 66 – 67.

⁴¹ Podle NOVÁK, str. 2012, str. 127.

kvalifikovaný prostředník, který řídí proces jednání, usnadňuje komunikaci a dbá na to, aby měl každý možnost se k danému problému vyjádřit. Jeho posláním je formulovat nabídky kompromisů, které budou přijatelné pro obě strany. Pomáhá k efektivnímu vyjednávání stran, rodičům může pomoci řešit případné konflikty tak, aby byli schopni uzavřít dohodu. Role mediátora je zde nenahraditelná.⁴²

Předmětem rodinné mediaci před rozvodem či rozchodem rodičů je nejčastěji porozvodové uspořádání, péče o děti, kontakt rodiče a dítěte a výživné. Zájmy nezletilých dětí prezentují jejich rodiče. Rozhodování dítěte a právo projevit svůj názor bývá přehlíženo oběma rodiči. V rodinné mediaci se pak běžně stává, že rozhodování dítěte a právo projevit svůj názor bývá přehlíženo oběma rodiči, rodiče začnou myslet primárně na sebe. Základní princip mediaci zůstává stejný – spokojenost a nenásilí.⁴³

Pokud budou rodinné konflikty přehlíženy, přejdou do dlouhodobých a stupňujících se sporů řešených soudní cestou. Soudní řízení za účastní soudců, sociálních pracovníků, právních zástupců a soudní znalců stojí vysoké náklady, psychickou energii a čas. Mediaci staví na jiných principech. Úspěšná mediaci může znamenat dohodu a vyjasnění sporných otázek při rozchodu či rozvodu rodičů.⁴⁴

4 FORMY POROZVODOVÉHO UPOŘÁDÁNÍ

Pokud jsou rodiče manželé, a mají nezletilé dítě nebo děti, musí být nejprve samotným opatrovnickým soudem rozhodnuto o úpravě poměrů nezletilých dětí. Porozvodová péče o děti je obvykle nejnáročnější a nejdůležitější úkol rozvádějících se rodičů.⁴⁵

⁴² Podle HOLÁ, 2013, str. 87.

⁴³ Podle PLAMÍNEK, 2013, str. 149.

⁴⁴ Podle HOLÁ, 2014, str. 105.

⁴⁵ Podle ARNOLDOVÁ, 2016, str. 270.

Uvedené řízení je nazýváno opatrovnické řízení, ve kterém se rozhoduje, komu bude dítě svěřeno do výchovy a jaké bude stanoveno výživné rodiči, který nemá dítě v péči. Ideálním případem je, když se rodiče dohodnou.⁴⁶

Při rozhodování o výchově je vždy předním hlediskem zájem dítěte. Soud zohledňuje osobnost dítěte, citové vazby, výchovné a osobností předpoklady rodičů a schopnost rodiče dohodnout se na výchově s druhým rodičem. Soud rovněž přihlíží k tomu, kdo z rodičů o dítě doposud pečoval. Mělo by být respektováno právo dítěte na péči obou rodičů a udržování pravidelného osobního kontaktu s nimi. Brání-li rodič, který má dítě v péči, opakovaně a bezdůvodně ve styku s dítětem, může rodič požádat o změnu péče.⁴⁷

V případě, že se rodiče rozejdou a nejsou manželé a na výchově a výživném se dohodnou, není třeba, aby byly poměry nezletilých dětí upraveny soudně. Pokud se ale nedohodnou, je třeba podat bezodkladně návrh soudu na úpravu poměrů nezletilých dětí.⁴⁸

Rodiče nezletilých dětí, kteří se rozejdou či rozvedou, spolu budou muset komunikovat i nadále, a to minimálně o záležitostech týkajících se jejich dětí. Rodičovská odpovědnost rozchodem ani rozvodem nezaniká. Rodič, který nebude mít děti ve své výlučné péči, bude stále rodičem.⁴⁹

Dle NOZ „ soud může svěřit dítě do péče jednoho z rodičů, nebo do střídavé péče, nebo do společné péče.“⁵⁰

⁴⁶ Podle NOVÁK, PRŮCHOVÁ, 2007, str. 59.

⁴⁷ Podle NOVOTNÁ, FEJT, 2009, str. 61.

⁴⁸ Podle NOVOTNÁ, FEJT, 2009, str. 61.

⁴⁹ Podle HOLÁ, 2014, str. 75.

⁵⁰ NOVOTNÝ, 2014, str. 167

4.1 VÝLUČNÁ PÉČE JEDNOHO Z RODIČŮ

Ze statistických dat vyplývá, že největší počet dětí je v České Republice svěřen po rozvodu rodičů do péče matek. Děti zůstávají v domácnosti s matkou, otec se odstěhuje a udržuje kontakt s dětmi.⁵¹

Do výlučné péče matky jsou tradičně svěřovány děti útlejšího věku. Můžeme sledovat případy, kdy je dítě svěřeno do výlučné péče otce, jedná se ale o nepatrné množství případů.⁵²

V případě, že bylo dítě svěřeno do péče jednomu z rodičů, má druhý rodič právo stýkat se s dítětem. Vyžaduje-li to zájem dítěte a rodiče se na styku s dítětem nedohodnou, je třeba upravit styk soudně. V této souvislosti se můžeme setkat a hovořit o tzv. syndromu zavrženého rodiče. O syndromu zavrženého rodiče mluvíme, když jeden rodič brání druhému rodiči v kontaktu a ve styku s dítětem. Rodič negativně hovoří o druhém rodiči před dítětem, čímž dochází k ovlivňování dítěte. Dítě se stává nástrojem sporů mezi rodiči, čímž trpí nejvíce ono dítě.⁵³

Výhodou tohoto uspořádání je, že dítě žije v jednom stabilním prostředí a pod větší jednotnou výchovou jednoho z rodičů. Nevýhodou této péče je nepoznání role druhého rodiče, nevnímá nebo nevidí, jaká je role otce či matky v rodině. Nepozná, jak se matka, nebo otec chovají v běžných situacích. Dítě může vnímat chování jednoho rodiče jako stresové pod tíhou všeho, co musí rodič udělat. Přes všechny povinnosti nemá rodič na dítě čas. Mnohdy se můžeme také potýkat se zhoršenými ekonomickými podmínkami.⁵⁴

4.1.1 ROZŠÍŘENÝ STYK

Otázka osobního styku s dítětem se obvykle stává významnou situací v případě, že se rodiče rozvedou či rozejdou. Rodič, který nemá dítě v péči, má právo stýkat se

⁵¹ Podle ŠPAŇHELOVÁ, 2010, str. 132

⁵² Podle HOLÁ, 2014, str. 94

⁵³ Tamtéž str. 95 - 96

⁵⁴ Podle ŠPAŇHELOVÁ, 2010, str. 132 – 134.

s dítětem v takovém rozsahu, který je v zájmu dítěte. Záleží na jejich vzájemném vztahu před rozvodem i na vztahu rodičů. Obecně však bývá partnerský vztah napjatý a plný nedůvěry.⁵⁵

V případě, že se rodiče na styku s dítětem nedohodnou, je třeba, aby byla úprava styku řešena soudní cestou. Soud v rozhodnutí o styku s dítětem upraví stanovenou dobu a místo předání dítěte. Rodič, který má dítě v péči, musí dítě na styk řádně připravit, motivovat jej a komunikovat s druhým rodičem o základních věcech týkajících se dítěte.⁵⁶

Za předpokladu, že se rodiče nedohodnou na střídavé či společné péči, může být rodičům navrhnut tzv. rozšířený styk. Rozšířený styk je v některých případech téměř shodný se střídavou péčí. Nejběžnější je úprava v podobě styku od čtvrtka do neděle, i úprava dvakrát týdně odpoledne.⁵⁷

Soud může styk s rodičem omezit, nebo též zcela zakázat. Rodič, který má děti v péči by měl jednat tak, aby nebyl vztah mezi dítětem a druhým rodičem narušen. Dle NOZ je opakované bránění oprávněnému rodiči ve styku s dítětem považováno za změnu poměrů, tedy vyžadující nové rozhodnutí o výchovném prostředí.⁵⁸

4.2 SPOLEČNÁ PÉČE

O společné péči mluvíme tehdy, kdy rodiče budou o dítě pečovat společně i nadále, jakoby k jejich rozvodu či rozchodu nedošlo. Podmínkou je společné bydliště a schopnost o dítě společně pečovat. Pouze tento typ péče vyžaduje, aby s ním oba rodiče souhlasili. Soud nesvěří dítě do společné výchovy rodičů v případě nesouhlasu jednoho rodiče.⁵⁹

⁵⁵ Podle GJURIČOVÁ, KUBIČKA, 2009, str. 101.

⁵⁶ Podle NOVOTNÝ, 2014, str. 159.

⁵⁷ Podle ŠPAŇHELOVÁ, 2010, str. 139.

⁵⁸ Podle ŠEVČÍK, 2014, str. 53

⁵⁹ Podle ŠEVČÍK, 2013, str. 59.

Společná péče je vhodnou formou porozvodového upořádání tehdy, pokud spolu rodiče zůstanou, budou spolu žít ve společné domácnosti a budou i nadále společně hospodařit. Soud nerozhodne o společné výchově rodičů v případě, že spolu rodiče sice žijí ve společné domácnosti, ale jen z toho důvodu, než druhý rodič vyřeší otázku bydlení.⁶⁰

K této formě péče je předpoklad schopnosti plnit všechny rodičovské funkce, které záleží na oboustranné dohodě a přátelském vztahu.⁶¹

Má-li společná péče fungovat, musí být splněny některé podmínky týkající se péče o dítě:

- jasná, bezproblémová domluva mezi rodiči. Rodiče jsou schopni a ochotni efektivně komunikovat o případných problémech. Finanční stránku by měli mít rodiče rovněž vyřešenou;
- stanovení jasných pravidel, se kterými bude dítě seznámeno;
- mimosoudní dohoda s rodiči může být sepsána s rodiči za předpokladu, že bude celá situace fungovat a platit.
- dítě bude chodit i nadále do stejné, či jiných důležitých aktivit pro dítě;
- Vyvarovat se manipulaci. Dítě může začít zneužívat pozornost rodičů a využívat své situace. Následně bude řešit problémy s tím rodičem, se kterým to bude pro něj „výhodnější“. ⁶²

⁶⁰ Podle NOVÁK, PRŮCHOVÁ, 2007, str. 60.

⁶¹ Podle NOVÁK, 2013, str. 24.

⁶² Podle ŠPAŇHELOVÁ, 2010, str. 135 – 136.

5 STŘÍDAVÁ PÉČE

Střídavá péče je v České Republice relativně nová a nepříliš často používaná forma porozvodového uspořádání. Střídavá péče, jak již vyplývá z názvu, je rozhodnutí, kdy se rodiče střídají v péči o dítě, obvykle po stejnou dobu.⁶³

*Zákon uvádí „jsou-li oba rodiče způsobilí dítě vychovávat a mají-li o výchovu zájem, může soud svěřit dítě do společné, popřípadě střídavé výchovy obou rodičů, je-li v zájmu dítěte a budou-li tak lépe zajištěny jeho potřeby.“*⁶⁴

Lidé se domnívají, že střídavá péče je ideálním kompromisním řešením. Takové řešení umožní dítěti, aby mohlo být i nadále vychováváno a zajišťováno oběma rodiči.⁶⁵

Nejčastějším časovým úsekem, po kterém se dítě u každého z rodičů střídá, je doba jednoho týdnu. Je ale možná, aby tato doba byla kratší, či delší. V případě malých dětí je doporučeno střídání od tří let věku dítěte, neboť do tohoto věku potřebuje dítě stabilní zázemí. Spravedlivá domluva rodičů je důležitá v případě svátků a prázdnin.⁶⁶

Rovněž je důležité zdůraznit, že jen málo rodin je schopno po rozvodu praktikovat střídavou péči. Tam, kde rozhoduje soud a není možná dohoda a vzájemná spolupráce rodičů, střídavá péče nebude fungovat. Střídavá péče by neměla být nařizována v případě, že oba rodiče nejsou schopni jednat v zájmu dítěte nad zájmy vlastními.⁶⁷

Aby se vůbec mohlo uvažovat o střídavé péči, jsou důležité následující body:⁶⁸

- **nutnost dohody rodičů** - v případě střídavé péče se rodiče musí domluvit na všech základních věcech týkajících se dítěte, jako jsou například zájmové činnosti, docházka do školy, opakující se výdaje, u koho bude mít dítě trvalé bydliště, kdo bude uplatňovat daňové zvýhodnění a podobně;

63 Podle ŠPAŇHELOVÁ, 2010, str. 138.

64 NOVÁK, PRŮCHOVÁ, 2007, str. 67.

65 Podle NOVÁK, 2013, str. 40.

66 Podle ŠPAŇHELOVÁ, 2010, str. 138 – 139.

67 Podle NOVÁK, 2013, str. 46 – 47.

68 Podle ŠPAŇHELOVÁ, 2010, str. 140 – 141.

- **přihlédnutí k přání dítěte** – dítě by nemělo nuceně docházet k rodiči. Dítě by mělo chtít trávit čas s oběma rodiči;
- **vzdálenost bydliště** – při rozhodování by se mělo rovněž přihlédnout k možné vzdálenosti mezi rodiči. Dítě by mělo navštěvovat jedno zařízení. Školy nemají jednotné učivo, mohlo by také dojít k tomu, že dítě nezapadne do kolektivu, neboť se skupinou dětí nebude trávit čas po celý školní rok;
- **domluvení pravidel a schopnost komunikace** – rodiče by měli být schopni vzájemné komunikace. Měli by být schopni domluvit se na denním režimu dítěte, přípravy do školy, svačin, a podobně.

5.1 VÝHODY A NEVÝHODY STŘÍDAVÉ PÉČE

Následující kapitola pojednává o výhodách a nevýhodách střídavé péče, neboť soudní rozhodnutí je jedna věc a dohoda rodičů o tom, jak bude střídavá péče realizována, je věc druhá.⁶⁹

Výhody střídavé péče:⁷⁰

- dítě žije s oběma rodiči, se kterými tráví přibližně shodné množství času;
- rodiče mají dostatek času pro sebe. Povinnosti nebo záliby si můžou rodiče optimálně rozvrhnout, kdy nejsou s dítětem;
- při výchově jsou zachovány jak prvky mužského, tak ženského přístupu. Dítě má možnost se ztotožnit s ženským i mužským vzorem.

Nevýhody střídavé péče:

- dítě má dva domovy, maminka s tatínkem se snaží, aby mělo u každého z nich krásně zařízený pokoj. Kde je ale dítě vlastně doma? U každého z rodičů má jiné kamarády. Dnešní legislativa umožňuje, aby dítě ve střídavé péči chodilo do dvou škol;⁷¹

⁶⁹ Podle NOVÁK, 2013, str. 79.

⁷⁰ Podle ŠPAŇHELOVÁ, 2010, str. 141.

⁷¹ Podle NOVÁK, 2013, str. 40.

- jeden z rodičů druhému nedůvěřuje a dítě chce mít neustále pod kontrolou. V tomto případě se poukazuje na nejednotnost výchovného působení;⁷²
- rodiče se netolerují a vzájemně nekomunikují. Nastupuje manipulace, výčitky, prosazování své pravdy a pohledu na věc a dokonce utajené telefonáty a zprávy, kterými dítě podává informace;⁷³
- při velké vzdálenosti místa bydliště rodičů dochází k větší únavě při přejíždění. Rodiče by se měli rozhodovat tak, aby to sobě, ale i dítěti co nejvíce ulehčili;
- objevuje se zmatek, který souvisí s nedostatečnou komunikací rodičů. Zmatek může nastat například u pedagogických osob, kdy je dítěti nebo rodiči uložena nějaká povinnost, ale jeden z rodičů si to neuvědomí, nebo to zapomene druhému rodiči sdělit.⁷⁴

Vždy záleží na rodičích, jak se dohodnou, jak spolu budou schopni komunikovat o výchovných věcech týkajících se dítěte. Mělo by se samozřejmě i přihlížet ke skutečnosti, zda si dítě takovou péči vůbec přeje. Pokud by vše fungovalo a rodiče by měli pocit, že dítě nebude zatěžováno neustálým přemísťováním se, pak se může jednat o dobrý start pro střídavou výchovu.⁷⁵

6 ORGÁN SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ

Sociálně právní ochrana dětí je zajišťována na základě zákona č. 359/1999Sb., o sociálně právní ochraně dětí. Sociálně-právní ochranou se rozumí zejména „ochrana práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu, ochrana oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění, obnova narušených funkcí rodiny“.⁷⁶

⁷² Podle NOVÁK, PRŮCHOVÁ, 2007, str. 69.

⁷³ Podle NOVÁK, 2013, str. 13 – 14.

⁷⁴ Podle ŠPAHŇELOVÁ, 2010, str. 142.

⁷⁵ Tamtéž, str. 142

⁷⁶ KNOTOVÁ, 2014, str. 22.

*„Sociálně právní ochrana se zaměřuje zejména na děti, jejichž rodiče zemřeli, neplní povinnosti vyplývající z rodičovské odpovědnosti, nevykonávají nebo zneužívají práva plynoucí z rodičovské odpovědnosti“.*⁷⁷

Sociálně-právní ochrana dětí je provozovaná lokálně, tedy prostřednictvím státní správy podle přenesené působnosti státní správy na samosprávu. SPO je realizovaná konkrétními sociálními pracovníky na lokální úrovni, se znalostí rodiny a dítěte s možností pravidelného a intenzivního kontaktu s rodinou.⁷⁸

Orgány sociálně právní ochrany jsou podle novely povinny řídit se standardy kvality sociálně-právní ochrany, kterými je určena úroveň kvality poskytované SPO.⁷⁹

Na odboru sociálně-právní ochrany pracují specializovaní pracovníci. Jedná se o sociální pracovníky, kurátoři pro děti a mládež a pracovníky pro náhradní rodinnou péči.⁸⁰

6.1 ČINNOST SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ OSPOD

Sociální pracovník sociálně-právní ochrany má stanoveno, jaké činnosti může vykonávat a jaké má oprávnění, které jsou náplní každého sociálního pracovníka. Sociální pracovník při výkonu své funkce zajišťuje mimo jiné následující činnosti:⁸¹

- přijímá oznámení o dětech, které jsou předmětem SPO
- zpracovává individuální plán ochrany dítěte
- ukládá výchovná opatření, vyžaduje-li to zájem dítěte
- pravidelně vyhodnocuje situaci dítěte a jeho rodiny
- pořádá případové konference při řešení konkrétních situací ohrožených dětí a rodin

⁷⁷ MATOUŠEK, PAZLAROVÁ, 2016, str. 35.

⁷⁸ Podle PEMOVÁ, PTÁČEK, 2012, str. 27.

⁷⁹ MATOUŠEK, PAZLAROVÁ, 2016, str. 39.

⁸⁰ ARNOLDOVÁ, 2016, str. 24.

⁸¹ Podle MATOUŠEK, PAZLAROVÁ, 2016, str. 36 – 37.

- podává zprávy soudu, policii a dalším organizacím
- poskytuje nebo zprostředkovává poradenskou činnost
- vykonává funkci kolizního opatrovníka dětem, které zastupuje u soudních jednání, při nichž by mohlo dojít ke střetu zájmů mezi rodiči a dítětem
- sepisuje návrhy ve věcech dětí
- spolupracuje se soudy, školskými a zdravotnickými zařízeními
- sleduje vývoj dětí svěřených do výchovy jiných fyzických osob než rodičů
- podává návrhy na zbavení, omezení nebo pozastavení rodičovské zodpovědnosti
- sleduje výkon ústavní a ochranné výchovy
- pomáhá rodičům při řešení výchovných problémů nebo jiných problémů, které souvisejí s péčí o dítě

V rozvodovém řízení se rodiče, jako zákonní zástupci nezletilých dětí, dostávají do kolize zájmů. V takém případě musí být dítěti pro dané soudní řízení ustaven kolizní opatrovník, kterým je ustaven právě sociální pracovník OSPOD podle místa bydliště dítěte. Základním úkolem sociálních pracovníků OSPOD je sledovat situaci ohroženého dítěte a využívat kroky a opatření směřující k jejich nápravě. V rozvodových situacích jde o pohovory s rodiči, které směřují k vzájemné dohodě a k dodržování soudního rozhodnutí. Sociální pracovník nemá ze zákona pravomoc vydávat závazná rozhodnutí, ale může výrazně přispět k urovnání případných konfliktů a přispět k tomu, aby byl v rámci soudního řízení zohledněn již zmiňovaný zájem dítěte.⁸²

Sociální pracovník při sporech o úpravě péče a styku s dítětem poskytne nebo zprostředkuje odbornou poradenskou pomoc. Pokud rodičům bude doporučena zmiňovaná odborná pomoc a rodiči ji nevyužijí, může OSPOD využití odborné poradenství uložit jako povinnost. Toto opatření je v případě, kdy rodiče nejsou schopni řešit problémy bez odborné pomoci a nespolupracují s doporučenými orgány.⁸³

⁸² Podle NOVÁK, PRŮCHOVÁ, 2007, str. 86 – 87.

⁸³ Podle HOLÁ, 2014, str. 209.

6.2 PŘEDPOKLADY PRO VÝKON PROFESÍ

Sociálním pracovníkem je ten, kdo dosáhl odborného vzdělání, cíleně a soustavně pracuje se svou zkušeností a řídí se metodickými postupy, kterými jsou etický kodex a standardy dobré praxe.⁸⁴

Základní zásady pro výkon činnosti sociálního pracovníka vymezuje zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, který požaduje, aby sociální pracovník dosáhl minimálně vyššího odborného vzdělání nebo vysokoškolského bakalářského vzdělání oboru sociální práce. Kvalifikačním studiem získá sociální pracovník teoretické a praktické znalosti a dovednosti.⁸⁵

Osobností předpoklady sociálního pracovníka jsou při výkonu jeho profese stejně důležité, jako odborné znalosti a dovednosti. Z praxe pomáhajících profesí je známo, že kvalitní vztah s klientem přepokládá osobností rysy, kterými jsou empatie, inteligence, praktičnost, schopnost zvládání stresu a stresové zátěže a umění naslouchat.⁸⁶

6.3 VZDĚLÁVÁNÍ A ROZVOJ PRACOVNÍKŮ OSPOD

Současný systém výkonu sociálně-právní ochrany dětí klade důraz na osobností předpoklady, odbornou přípravu a rovněž tak na nutnost celoživotního vzdělávání. Profese sociálního pracovníka vyžaduje nutnost nepřetržitého a souvislého osobnostního rozvoje.⁸⁷

Celoživotní vzdělávání vede k udržování a rozvoji osobnosti vzhledem k častým legislativním změnám. Sociální pracovníci OSPOD mají ze zákona nárok na pokračující odborné vzdělávání formou různých vzdělávacích kurzů a seminářů. Kurzy a semináře zprostředkovávají různé vzdělávací agentury, organizace nebo jednotlivci. Obsah

⁸⁴ Podle MEMOVÁ, PTÁČEK, 2012, str. 121.

⁸⁵ Tamtéž, str. 123.

⁸⁶ Podle MEMOVÁ, PTÁČEK, 2012, str. 124 – 125.

⁸⁷ Podle MEMOVÁ, PTÁČEK, 2012, str. 126.

semináře je většinou zaměřen na nové změny týkající se zákonů, nových směrnic a vyhlášek. Kurzy by měly být v souladu se vzdělávacím plánem osobního rozvoje pracovníka. Jednou z forem celoživotního vzdělávání je též studium odborné literatury.

88

Osobnostní rozvoj představuje metody, které jsou pro výkon dané profese velice důležité a které vedou k sebereflexi. Jednou z metod sebereflexe je supervize.⁸⁹

*„Nejedná se vyloženě o jednotlivou metodu, ale spíše o množinu postupů, které jsou zaměřeny na kontinuální zvyšování profesionálních kompetencí, vede pracovníka k samostatnému vykonávání profese, chrání klienta, zabývá se osobnostním růstem a reflexí a současně mlže chránit i status profese nebo profesní skupiny“.*⁹⁰

Na supervizi navazuje intervize, která je další metodou rozvoje osobnosti. Jedná se o způsob sdílení problému, zkušeností, vzájemné podpory a poskytnutí zpětné vazby mezi kolegy, díky které dochází ke zkvalitňování výkonu profese, ale i dalšího vzdělávání.⁹¹

Celoživotní vzdělávání a rozvoj osobnosti je pro výkon profese sociálních pracovníků orgánů sociálně-právní ochrany zcela nezbytný. Profesionální pracovník, který se nepřetržitě a soustavě vzdělává, představuje kvalitní záruku pro výkon profese. Celoživotní vzdělávání je rovněž předpokladem pro kvalitní práci s klienty, díky které můžeme předejít negativním jevům, jako je syndrom vyhoření.⁹²

⁸⁸ Podle MATOUŠEK, PAZLAROVÁ, 2016, str. 48 – 49.

⁸⁹ Tamtéž str. 49.

⁹⁰ PÉMOVÁ, PTÁČEK, 2012, str. 127.

⁹¹ Podle HRONÍK, 2006, str. 76.

⁹² PÉMOVÁ, PTÁČEK, 2012, str. 128.

EMPIRICKÁ ČÁST

Empirická část je zaměřena na metodiku výzkumu, kde popisují metody výzkumu, které byly pro práci volené. Je zaměřena na cíl a časový harmonogram výzkumu. Významnou část práce tvoří čtyři případové studie, které střídavou péčí realizují. Prostřednictvím rozhovorů se sociálními pracovníky

7 METODOLOGIE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

Následující kapitola se zaměřuje na metody výzkumu, které byly pro práci zvolené. Pro empirickou část a pro zkoumání daného problému byl volen kvalitativní výzkum.

Kvalitativní výzkum se opírá o přírodovědný způsob řešení výzkumných otázek a strukturovaný sběr dat pomocí nejrozličnějších forem rozhovorů, pozorování, dotazníků a testů. Zaměřuje především na vysvětlování a podrobný popis případu při zkoumání jedince, skupiny, události, nebo fenoménu. Vychází z velkého množství informací o malém počtu jedinců.⁹³

Podle Strausse a Corbinové je kvalitativní výzkum „*typ výzkumu, který se snaží odhalit podstatu něčích zkušeností s určitým jevem. Kvalitativní metody se užívají k odhalení a porozumění tomu, co je podstatou jevů, o kterých tudíž moc nevíme.*“⁹⁴

7.1 CÍL VÝZKUMU, VÝZKUMNÉ OTÁZKY

Cílem empirické části je **odpovědět na otázku, zda a za jakých podmínek je střídavá péče vhodnou formou porozvodového uspořádání a zhodnotit všechny podmínky, aby mohla být skutečným přínosem.**

Dílčím cílem je **zjistit, jaké jsou klady a zápory při této formě porozvodového uspořádání, kdy dítě pravidelně mění pobyt od jednoho rodiče k druhému.**

⁹³ Podle HENDL, 2008, str. 42.

⁹⁴ STRAUSS, CORBIN, 1999, str. 11.

7.2 VÝZKUMNÁ METODIKA

Ke zpracování empirické části autorka použila metody kvalitativního výzkumu formou:

1. **Případové studie**
2. **Nepřímého pozorování**
3. **Analýzy dokumentace** (spisová dokumentace, pedagogická dokumentace)
4. **Polostrukturovaného rozhovoru**

Autorka v empirické části zpracovala čtyři kazuistiky rodin, které střídavou péčí realizují. Zdrojem pro zpracování informací byly využity spisy, které jsou vedeny na orgánu sociálně právní ochrany dětí a ze kterých jsou zpracovány jednotlivé kazuistiky. S rodinou autorka aktivně spolupracovala v rámci popisu náplně práce a činnosti OSPOD. V kazuistikách byla s ohledem na ochranu osobních údajů pozměněna veškerá data. Nebyly uváděny přesné názvy odborníků a institucí, kteří byli v případech zainteresováni.

Empirická část výzkumu je doplněna informacemi z rozhovorů se sociálními pracovníky orgánu sociálně právní ochrany dětí, kteří podstoupením rozhovoru poskytli potřebné informace. Rozhovory byly vedeny přímo na pracovišti oddělení sociálně právní ochrany dětí. Jednalo se o polostrukturovaný rozhovor, kdy bylo vycházeno z předem připravených témat a devíti otázek. Volba polostrukturovaného rozhovoru byla volena s ohledem na přinášení vlastních témat, názorů a zkušeností sociálních pracovníků s danou problematikou. Rozhovory byly nahrávány na diktafon. Získané informace byly následně přepsány do písemné podoby, ze kterých byla provedena analýza dat.

7.3 ČASOVÝ HARMONOGRAM VÝZKUMU

Ze získaných informací byla zpracována teoretická část, na kterou navazovaly volené výzkumné metody. Byl proveden samotný výzkum a zaznamenány veškeré informace. Byly zpracovány výsledky empirického výzkumu a samotný závěr.

8 KAZUISTIKY

Empirickou část tvoří čtyři kazuistické studie rodin, které střídavou péči realizují. Z kazuistik vycházejí podmínky, pro zdárné fungování střídavé péče, které jsou následně shrnuty.

Kazuistika č. 1

Jméno: Karel

Rok narození: 1973

Současný věk: 44 let

Osobní anamnéza:

Těhotenství, porod a psychosomatický vývoj v normě. Otec prodělal běžné dětské nemoci. V předškolním věku byl vychováván doma, navštěvoval mateřskou školu, v kolektivu dětí byl zařazen a oblíbený. Vyšel osmiletku, v prospěchu byl průměrný, v chování bez obtíží. Specifickými poruchami netrpěl. Po základní škole vystudoval zemědělské učiliště s maturitou. Původní profesí je operátor zemědělské výroby. Rozvedený, v manželství dlouhodobá nespokojenost, vztah udržován hlavně kvůli nezletilým dětem. V současné době má otec partnerku, matku dvou nezletilých dětí, které má partnerka ve střídavé péči, žijí ve společné domácnosti. Kuřák, alkohol konzumuje s mírou. Psychologicky ani psychiatricky nebyl léčen, soudně trestán nebyl. Otec má zájem o cyklistiku, plavání. V minulosti zaměstnán jako řidič kamionu. Nyní zaměstnán jako obchodní referent ve firmě s elektromateriálem. V zaměstnání spokojen.

Rodinná anamnéza:

Otec pochází z harmonického vzájemného soužití rodičů. Jeho otec byl lékař, před několika lety zemřel. Matka dosud žije, zdravá, bývalá zdravotní sestra, nyní starobní důchodkyně. Vzájemné vztah s otcem byl dobrý, vzájemný vztah s matkou rovněž dobrý. Otec pochází ze tří sourozenců, bratrů, je nejstarší. Vztahy mezi sourozenci dobré.

Jméno: Monika

Rok narození: 1983

Současný věk: 34 let

Osobní anamnéza:

Porod bez komplikací, psychomotorický vývoj normální, prodělala běžné dětské nemoci. Matka neutrpěla žádné úrazy, operace žlučníku, operace bez následků. V předškolním věku vychovávána doma, navštěvovala jesle, mateřskou školu, v kolektivu dětí oblíbená. Na základní školu nastoupila v termínu, vyšla devítiletku. V prospěchu a v chování bez problémů. Učila se průměrně. Vystudovala střední odborné učiliště s maturitou, obor účetní a obchodník. Pracuje v oboru. V zaměstnání spokojená. Psychologicky léčena. Matka se zajímá o sport, hodně čte. Kuřačka, alkohol nepije.

Rodinná anamnéza:

Matka pochází z harmonického rodinného soužití, oba rodiče naživu. Otec matky zdravý, vyučený automechanik, společenský, klidný, vzájemné vztahy s otcem dobré. Matka matky zdravá, společenská, klidná, původní profesí švadlena. Zaměstnána jako kuchařka, vzájemný vztah s matkou dobrý. Matka má jednoho sourozence, starší sestru. Sestra matky je vdaná, vzájemné vztahy dobré.

Rodiče uzavřeli manželství, z manželství se narodily dvě děti, syn Martin, nar. 2008 a dcera Markéta, nar. 2009. Obě děti byly zdravé a měly běžné potřeby odpovídající jejich věku. Přesto, že bylo manželství zpočátku spokojené, po narození dcery začaly narůstat rozpory, které se později staly nepřekonatelnými. Manželství neplnilo své funkce, bylo hluboce a trvalo rozvráceno a neočekávalo se obnovení soužití. Před návrhem na rozvod manželství bylo třeba řešit úpravu poměrů nezletilých dětí.

Rozsudkem soudu byla schválena dohoda rodičů a nezletilé děti byly svěřeny za trvání manželství i pro dobu po rozvodu do výlučné péče matky. Otec se zavázal za

trvání manželství i pro dobu po rozvodu platit výživné na nezletilé děti. Na styku otce s dětmi se rodiče dokázali dohodnout.

Postupem času matka nerespektovala dohodu rodičů ohledně styku otce s nezletilými dětmi. Otec si podal návrh na úpravu styku s dětmi. Dle rozsudku soudu byl otec oprávněn stýkat se s nezletilými dětmi vždy každý lichý týden v roce, a to od pátku od 17.00 hodin do neděle 17. 00 hodin. Rovněž byly upraveny i svátky a prázdniny, které předcházely stykům běžným víkendovým. Otec si dle rozsudku děti převzal v místě bydliště matky a po skončení styku matce na téže místě děti předal. Matka byla povinna nezletilé děti na styk řádně připravit.

Styk dle rozsudku styku otce s dětmi neprobíhal řádně a otec se začátkem roku 2016 dostavil na OSPOD a poukazoval na dlouhodobé problémy při předávání dětí. Uvedl, že se děti nechtějí vrátit domů k matce a chtějí zůstat s otcem. Matka otci nepředávala žádné věci, otec byl nucen dětem pořídit veškeré oblečení včetně obuvi. Zároveň nebyl otec již delší dobu spokojen s péčí matky. Dle slov otce matka dlouhodobě předávala děti špinavé. Otec měl výhrady i ke stravovacím návykům dětí. Ohledně zdravotního stavu dětí matka odmítala sdělovat otci jakékoliv informace. Vzhledem k těmto výše uvedeným důvodům si otec podal k soudu návrh na střídavou péči rodičů, a to v týdenním cyklu. Otec se domníval, že je střídavá péče zcela v zájmu nezletilých dětí. Rodiče bydleli blízko sebe, nebylo třeba měnit školu. Děti by neztratily ani své kamarády. Otec by chtěl být více s dětmi a chtěl se podílet na jejich výchově. Byl ochoten o děti řádně výchovně pečovat. Otec požádal o nařízení střídavé výchovy i s ohledem na dobré bytové podmínky pro děti a dobré rodinné zázemí. Otec uvedl, že jeho děti si s družkou i s jejími dětmi velmi dobře rozumí.

Dle názoru matky otec o děti neprojevoval příliš velký zájem. Při společném jednání na OSPOD matka uvedla, že děti se po návratu ze styku od otce vracely nepřipravené a matka musela děti do školy dodatečně připravovat. Dle matky byly děti otcem zmanipulované. Matka neviděla žádný důvod, proč by měla přistupovat na střídavou péči. S dětmi se jí podařilo vybudovat rytmus přípravy do školy, který otec jen narušoval. Celkově byla matka při jednání na OSPOD velmi výřečná, poukazovala na řadu chyb, které otec činil a které stále dělal. Jednání na OSPOD pro ni byla ztráta

času. Podle matky neměl bývalý manžel šanci se svým nárokem na děti uspět. Matka měla v plánu najít si dobrého právníka pro opatrovnické řízení ve věci změny péče.

Z pohledu dětského psychologa a při zhodnocení rodinné situace, rodinných vztahů a vazeb mezi dětmi a jejich rodiči, byl viděn návrh otce na střídavou péči jako opodstatněný a též i vhodný pro děti. Rodičům byla doporučena rodinná mediace k jejich vzájemné dohodě před samotným soudním jednáním. Matka rodinnou mediací odmítla z nejasných důvodů s tím, že s otcem žádnou kompromisní dohodu uzavírat nebude. Uvedla, že na střídavou péči nikdy nepřistoupí. Otec měl k rodinné mediaci kladný postoj. O mediaci měl zájem po celou dobu setkání a na rozdíl od matky se choval v slušných mezích chování. Rodičům byla dále doporučena rodinná terapie a to vzhledem k negativním vzájemným vztahům a komunikaci, které se promítaly na jejich nezletilé děti.

Soudu byly předloženy znalecké posudky, ze kterých vyplynulo, že oba rodiče disponují výchovnými schopnostmi ke zdárné výchově dětí. Otec dle dokumentace i chování při všech vyšetřeních matku méně kritizoval, matka byla k otci značně kritičtější. Otec byl lépe materiálně a vztahově zajištěn.

Ze zpráv ze školy a od lékaře bylo zřejmé, že jsou děti komunikativní, kamarádské a v kolektivu oblíbené. Z kázeňského hlediska bylo jejich chování v pořádku. Nebyly zjištěny žádné známky zanedbání péče, nebo nezáměr ze stran rodičů.

Z provedených pohovorů s dětmi bylo zřejmé, že děti měly dobrý vztah k oběma rodičům. Děti měli dobrý vztah k zázemí u obou rodičů, velmi dobře se cítili u otce i matky. Dětem se zamlouvala představa, že by mohly trávit více času s otcem.

Rodiče nebyli schopni dohodnout se o střídavé výchově. Matka navrhovala dohodu o rozšířeném styku otce s dětmi, na to otec nepřistoupil. Nesouhlas matky se střídavou péčí vnímal jako její přivlastnění veškerých rodičovských práv. Dle jeho názoru nebyly děti majetkem ani jednoho z rodičů. Soud i přes nesouhlas matky rozhodl o střídavé péči rodičů ve frekvenci střídání po jednom týdnu.

Po pár měsících se rodiče dostavili na OSPOD za účelem společného jednání. Mezi rodiči panovalo značné napětí. Vzájemná komunikace vážla i nadále. Pro rodiče bylo problematické domluvit se bez konfliktů na základních věcech týkajících se jejich dětí. Matka vyjadřovala svoji nespokojenost s novým uspořádáním střídavé péče. Podle matky se syn zhoršil ve škole a měl kázeňské potíže. Matka také vypovídala o tom, že jí otec dětí neinformoval o zdravotním stavu dětí. Dle otce střídavá péče fungovala, výkon syna ve škole neviděl jako problematický. Snažil se se synem učit a povzbuzovat jej ve školním výkonu. Rodiče se shodli, že oba potřebují vzájemnou informovanost o tom, co se děje během týdne s dětmi u druhého rodiče, aby na to mohli adekvátně reagovat v týdnu, kdy mají děti ve své péči.

Při pohovoru s dětmi bylo patrné, že jim střídavá péče vyhovuje. U obou rodičů byli spokojeni a u pobytu každého rodiče viděli přednosti. V oblasti sociálních vztahů a adaptaci na nové domácí prostředí byl pobyt o něco náročnější u otce. Na Martinovi bylo patrné, že více než Markéta hledal svůj osobní prostor a potřeboval podporu a stabilitu v domácím prostředí, což bylo vzhledem k výrazným změnám v rodině za poslední měsíce pochopitelné.

Ze zpráv ze školy vyplynulo, že děti byly ztotožněné se změnou střídavé péče. Vyprávěly pěkně jak o čase prožitém u matky tak u otce. Rodiče často docházely dotazovat se na prospěch či úkoly jejich dětí. Škola poukazovala především na značně viditelný nesoulad mezi rodiči a jejich neschopnost vzájemné komunikace, která se odrážela i na naléhání funkcí školy. Prospěch dětí se začal ve škole zhoršovat v návaznosti na konflikty rodičů. Rovněž se začaly objevovat drobné kázeňské přestupky. Ze zpráv bylo zřejmé, že děti byly během výuky nesoustředěné a roztěkané. Jejich nesoustředěnost se vyznačovala častým sněním, čímž se odpoutaly od momentální výuky. Nahromaděný stres si děti kompenzovaly přátelskými vztahy se spolužáky. Tyto problémy byly značně vyšší u Martina.

Vzhledem k nefungující střídavé péči byla rodina odkázána do programu rodinné terapie. Cílem rodinné terapie bylo především zlepšení komunikace mezi rodiči. S rodiči byl zvolen kontakt formou párového poradenství. Během terapie docházelo k neustálému vzájemnému ovlivňování, očeňování, přetlačování a dokazování vlastní pravdy prostřednictvím nejrůznějších konkrétních případů a historek. Vzájemná averze

mezi rodiči neumožnila jakýkoliv další posun. Oba rodiče neuznávaly nároky, argumenty a potřeby toho druhého a navzájem si dělaly nejrůznější naschvály, čímž zcela zakryli zájem o jejich děti. Své účty si rodiče vyřizovali skrze své děti. Rodiče jejich vzájemné argumenty neslyšely, každý si stál za svým názorem. Každou situaci si vykládali ze svého úhlu pohledu. Potřeby toho druhého aktivně odmítali a nezohledňovali.

Shrnutí:

Střídané péče se v této situaci jevila jako nevyhovující pro zdravý vývoj a školní prospěch dětí. Intenzita vzájemné averze mezi rodiči byla silná, rodiče nebyli schopni si vyjít vstříc, respektovat se a dohodnout se v zájmu jejich dětí. To, že to potřebovali jejich děti, absolutně neakceptovali. Rodiče si neuvědomovali, co tento rodičovský nesoulad způsobuje jejich dětem, co všechno by ještě mohl způsobit a jak se obě děti měnili, čímž se měnilo i jejich chování. V oblasti rodičovství nebyl jeden rodič schopný toho druhého ocenit a říct, v čem je dobrý táta, či v čem je dobrá máma.

Děti potřebovaly oba rodiče ke zdárnému vývoji a především k identifikaci s vlastní sexuální rolí. V zájmu dětí by měla být vždy výchova oběma rodiči. Mezi rodiči by měla panovat vzájemná dohoda, podpora a hlavně komunikace mezi rodiči. V tomto případě prakticky neexistovala. Děti zažívali u každého z rodiče diametrálně odlišný výchovný přístup, nesoulad mezi rodiči, vzájemné obviňování a naschvály, nesdělování si důležitých informací. Osobností charakterová struktura dětí byla negativně poznamenána konfliktními vztahy jejich rodičů. V tomto komunikačním modelu plnému konfliktů a vzájemného osočování trpěly především děti.

Kazuistika č. 2

Jméno: Petr

Rok narození: 1975

Současný věk: 41 let

Osobní anamnéza:

Těhotenství a porod bez komplikací, psychomotorický vývoj normální. Kolem narození a v časném věku nebyly žádné komplikace. Žádné operace, neměl vážnější nemoci, neměl vážnější úrazy. Navštěvoval mateřskou školu od pěti let, u otce se vyskytly výchovné problémy. Dokončil osmiletou školní docházku, ročník neopakoval, neměl sníženou známku z chování. Po základní škole pokračoval na odborné učiliště v oboru strojírenské práce, poté nástavbové studium. Zaměstnán v oboru, v zaměstnání spokojen. Nezaměstnaný nikdy nebyl. Jednou ženatý, rozvedený. Partnerský vztah nyní nemá, dříve pouze studentské lásky. Bez ekonomických obtíží, dluhy nemá. Rád hraje fotbal, sportuje, věnuje se hlavně kynologii a myslivosti. Psychologickou ani psychiatrickou péči nikdy nevyhledal.

Rodinná anamnéza:

Otec narozen do úplné rodiny, soužití jeho rodičů bylo harmonické. Otec pracuje ve vlastní firmě v oboru elektrotechniky. Matka je ve starobním důchodu, pracovala na úřadě. Vzájemné vztahy mezi rodiči dobré. V rodině se nevyskytovaly duševní nemoci. Otec má jednoho sourozence, sestru, která je vdaná. Vzájemný vztah se sestrou velmi dobrý.

Jméno: Klára**Rok narození: 1976****Současný věk: 41 let****Osobní anamnéza:**

Porod a raný vývoj bez nápadností, psychomotorický vývoj normální, matka prodělala běžné dětské nemoci, opakovaně užívala antibiotika. Matka neutrpěla žádné úrazy. Zdravotní stav bez problémů. Navštěvovala mateřskou školu od tří let, začleněna do kolektivu, v kolektivu oblíbená. Na základní školu nastoupila v termínu, vyšla devítiletku. V prospěchu a v chování bez problémů, neměla sníženou známku z chování, ročník neopakovala. Učila se výborně. Vystudovala střední zdravotnickou školu, maturovala v řádném termínu. Bez problémů vystudovala i vysokou školu. Pracuje

v oboru, zaměstnána jako fyzioterapeutka. Mateřská dovolená tři roky, mezitím chodila občas do práce. V zaměstnání spokojená, práce je její koníček, nikdy nebyla na sociálních dávkách. Alkohol příležitostně, nekuřačka. Před manželstvím neměla žádné dlouhodobé vztahy. Ráda čte, lyžuje, jezdí na bruslích, prochází se v přírodě. Bez psychologické a psychiatrické péče.

Rodinná anamnéza:

Matka narozena do úplné rodiny, soužití rodičů harmonické. Otec servisní technik, nyní starobní důchodce. Matka učitelka, měla cévní mozkovou příhodu. Rodiče bez psychiatrické anamnézy. Vzájemné vztahy s oběma rodiči dobré. Matka pochází ze tří sourozenců. Vztahy mezi sourozenci dobré.

Rodiče byli manželé, z manželství se jim narodil Daniel, nar. 2003. Manželství se nacházelo ve vážném rozvratu. Péči o Daniela zajišťovala převážně matka. Daniel byl zdravý, jeho potřeby souvisely s jeho věkem. Před návrhem na rozvod manželství bylo třeba řešit úpravu poměrů nezletilých dětí po dobu po rozvodu.

Matka si podala návrh na úpravu výchovy a výživy. Navrhovala, aby byl Daniel za trvání manželství i pro dobu po rozvodu svěřen do její výlučné péče. Matka byla nakloněna, aby se otec s Danielem pravidelně stýkal.

K návrhu otec uvedl, že na péči o Daniela se podíleli oba rodiče. S rozvodem manželky nesouhlasil, vyvinul veškeré úsilí pro zachování rodiny, ovšem matka toto odmítala. Otec navrhoval, aby byl Daniel pro dobu po rozvodu manželství svěřen do jeho výlučné péče.

Na OSPOD proveden pohovor s Danielem, který neměl jasnou představu o tom, jak by to vypadalo, kdyby se rodiče rozvedli. Oba rodiče pro něj byli velmi důležití. Daniel neměl jasnou představu, se kterým rodičem by chtěl bydlet. Daniel vnímal hádky rodičů, často viděl matku, jak byla smutná. Byl na svou matku našťvaný, když zjistil její rozhodnutí se rozvést. Věděl, že otec chtěl, aby zůstali pohromadě. K novému příteli matky neměl Daniel důvěru. Přál si, aby rodiče zůstali pohromadě. Nechtěl opustit svou školu, kde měl kamarády. Chtěl, aby se rodiče dohodli a podle jejich dohody by pro něj

bylo lehčí se rozhodnout, s kým by bydlel v domácnosti. Chtěl mít oba rodiče a z toho důvodu vyslovil názor, aby mohl být ve střídavé péči obou rodičů.

Rozsudkem soudu byla schválena dohoda rodičů a Daniel svěřen do střídavé péče obou rodičů po týdnu.

Situace v domácnosti byla konfliktní, těžko snesitelná. Rodiče stále žili ve společné domácnosti, otec se odmítal odstěhovat. Daniel vnímal chování otce jako nepřátelské a útočné vůči matce. Útoky na matku byly údajně velmi časté, každodenní a pro Daniela vyčerpávající a neúnosné. Daniel se velmi trápil nepřátelským chováním a častějšími konflikty mezi rodiči. Otec odmítal z bytu odejít z obavy, že po odchodu nebude již matkou do bytu vpuštěn a jeho finanční nároky nebudou matkou hrazeny. Otec uvedl, že se z bytu vystěhuje, až bude vypořádáno SJM. Vztah otce a Daniela byl napjatý a neosobní, bez fyzických kontaktů.

Matka se dostavila na OSPOD a uvedla, že jí otec od podání návrhu na rozvod psychicky týral, nenechal ji v noci spát, zakazoval ji komunikaci se synem. Rodiče spali v jedné místnosti, Daniel spal na samostatné posteli ve stejné místnosti. Matka uvedla, že z těchto důvodů trpěl i syn, který se kvůli chování otce často budil. Dle matky se otec snažil, aby se psychicky zhroutila a on mohl dostat syna do své výlučné péče, neboť již nesouhlasil se střídavou péčí. Manžel matce vyhrožoval, vyhrožoval ji ztrátou zaměstnání a vylepením hanlivých plakátů po bytě.

Po pár měsících se na OSPOD dostavila matka Daniela a uvedla, že došlo k výrazným změnám. Vzhledem k neustálým konfliktům se matka odstěhovala ke svému novému příteli, otec zůstal v bytě. Matce bylo známo, že se otec nechová k Danielovi hezky. Matka se domnívala, že se jedná o reakci otce vzhledem k přetrvávající emoční labilitě spojenou s rozvodem manželství. Otec kladl na Daniela neadekvátní psychický nátlak, svým chováním ho neurotizoval. Daniel trpěl bolestmi hlavy, funkčními průjmy. Matka neměla v úmyslu odmítat výchovné působení otce, na rozdíl od něj nebyla proti němu negativisticky zaměřena.

Po pár dnech se opět dostavila matka na OSPOD a požádala o sepsání návrhu na vydání předběžného opatření. Matka navrhovala, aby soud vydal předběžné opatření, na

základě kterého soud svěří Daniela do její výlučné péče. Matka předběžné opatření odůvodnila tím, že otec vyvíjel na syna psychický nátlak. Dle matky se vracel Daniel od otce duševně vysílen, neurotizován a měl psychické potíže. Otec matce neustále posílal s-m-s, telefonoval jí. Předběžné opatření bylo soudem zamítnuto.

Z pohledu dětského psychologa střídavou péčí provázely dramatické konflikty. Začaly se měnit postoje Daniela k otci, kterého Daniel častěji kritizoval, stěžoval si na něj. Matka vzhledem k útokům otce zvažovala výlučnou péči s tím, že Daniel dle matky nebude chtít u otce pobývat, neboť to ohrožovalo jeho chování. Daniel používal argumentaci matky k rozpadu rodiny, její nespokojenost s otcem, výhrady vůči němu. Matka Daniela zatahovala do intimních problémů rodičů. Otec byl přesvědčen o popuzení Daniela matkou. Stěžoval si na nevhodné chování syna v době jejich týdenního soužití – urážky, odmítání společných aktivit.

Na OSPOD se dostavil otec a uvedl, že mu volal syn, že k němu nechce jít. Dle otce ovlivňovala syna právě matka, která ho citově vydírala. Otec požádal soud o sjednání nápravy. Bylo sepsáno Usnesení o výkonu rozhodnutí, kdy soud vyzval matku na plnění povinností z vyplývajícího pravomocného rozsudku.

Zpráva ze školy poukazovala na neklidnost Daniela během výuky, neustále na sebe strhával pozornost svého okolí. Daniel se zhoršil v prospěchu, snažil se vyvolávat konflikty mezi ostatními spolužáky. Dle školy se jeho chování stupňovalo. Daniel začal docházet ke školní psycholožce.

Shrnutí:

V tomto případě střídavá péče sama o sobě nepředstavovala pro Daniela problém. Problémem byl především negativní vliv na Daniela, který se odrážel v konfliktu mezi rodiči. Interpersonální konflikt rodičů byl značnou překážkou pro zdárné fungování střídavé péče. Ve způsobu komunikace byl Daniel jednoznačně ovlivněný probíhajícím sporem, který se odrážel na chování Daniela a kterému byl Daniel dlouhodobě vystaven. Oba rodiče nevhodným způsobem vtahovaly Daniela do problémů souvisejících s rozpadem rodiny. Schopnost komunikace mezi rodiči byla omezená.

Daniel se bezvýhradně snažil o pozitivní prezentaci matky. Nebyl schopen hovořit o pozitivních zážitcích s otcem. Matka by měla syna podporovat ve vztahu k otci, čímž by byl značně podporován rozvoj vztahů k oběma rodičům. Je zřejmé, že při nespolupráci matky by se mohla zvýšit pravděpodobnost dalšího rozvoje negativního vztahu k otci, což by mohlo být z hlediska dalšího vývoje Daniela velmi negativním faktorem. Pro zdárný vývoj Daniela bylo nutné omezení dopadu vzájemných sporů rodičů. Daniel vyžadoval specifický výchovný přístup.

Výše uvedený příklad byl příkladem, kdy v důsledku rozpadu rodiny a neschopnosti rodičů usměrňovat své osobní spory v zájmu jejich syna, výrazně rozvíjeli neurotické poruchy a docházelo k narušování mezilidských vztahů. Daniel vnímal sociální vztahy jako problémové. Daniel trpěl úzkostnými a depresivními projevy a nestabilním sebepojetím. Vzhledem k věku Daniela a sporů mezi rodiči, čemuž byl Daniel vystaven, je velmi pravděpodobné, že si následky ponese celý život. Nelze vyloučit tendenci postupně odmítnout střídavou péči a kontakty s otcem.

Kazuistika č. 3

Jméno: Ladislav

Rok narození: 1980

Současný věk: 37

Osobní anamnéza:

Těhotenství normální, porod v termínu, v dětství neměl otec žádné obtíže, neměl žádné vrozené vady. Psychomotorický vývoj bez problémů. Otec neprodělal žádné vážné onemocnění, neměl žádný úraz. V předškolním věku vychovávána doma, navštěvoval mateřskou školu, v kolektivu dětí byl začleněn a oblíbený. Na základní školu nastoupil v termínu, vyšel devítiletku. V prospěchu a v chování bez problémů. Vyučen jako zedník, pracuje v oboru. V zaměstnání spokojen. Zajímá se o rybaření, sport. Nebyl psychiatricky ani psychologicky léčen. Kuřák, alkohol požívá s mírou.

Rodinná anamnéza:

Narozen do úplné rodiny, manželství rodičů bylo harmonické, měli zemědělství, museli pracovat. Rodiče žijí, jsou zdraví. Výchova matky mírná, otec se staral, byl na otce tvrdší, musel pracovat. Otec pracuje jako OSVČ v oboru zednických prací. Povahou je pracovitý, přesný. Vzájemný vztah s otcem dobrý. Matka pracuje jako účetní. Povahou je společenská, starostlivá. Vzájemný vztah s matkou výborný. Otec má dva sourozence, mladší sestru, která je vdaná, má dvě děti, jejich vzájemný vztah hodnotí negativně. Mladší bratr je ženatý, má jedno dítě. Vzájemný vztah s mladším bratrem je výborný, jsou nejlepší kamarádi.

Jméno: Martina

Rok narození: 1980

Současný věk: 37

Osobní anamnéza:

Těhotenství a porod bez komplikací, žádné vrozené vady. Psychomotorický vývoj normální. Matka prodělala běžné dětské nemoci, žádné úrazy, bez operace. Navštěvovala mateřskou školu, v kolektivu oblíbená. Na základní školu nastoupila v termínu, prospěch dostatečný, vyšla devítiletku. Vystudovala střední odborné učiliště, obor kuchař číšník, bez maturity. Psychiatricky ani psychologicky neléčena. Pracuje v oboru, pracovně vytížena. Dvakrát vdaná, první manželství trvalo 7 let, bez dětí. Důvodem rozvodu bylo, že si našla nového přítele. Kuřačka, denně vykouří krabičku cigaret. Alkoholické nápoje pije, převážně víno večer u televize, opilá nebývá. Zaměstnaná v oboru, hostinská činnost ji baví. Nyní podruhé provdaná, nynější manžel s její dcerou Kateřinou vychází dobře.

Rodinná anamnéza:

Narozena do úplné rodiny, otec pracuje jako řidič. Vzájemný vztah s otcem dobrý, je přísnější povahy. Matka prodavačka, pracovně vytížena z důvodu splácení dluhů. Vzájemný vztah s matkou velmi dobrý. Žádné sourozence nemá. Rodiče matky se rozvedli, když jí byly 4 roky, a to z důvodu násilného chování otce. S otcem se stýkali

minimálně, spíše v době letních prázdnin. Otec žije se svou matkou, jsou v kontaktu. Péči zajišťovala převážně matka, výchova byla přísná. Matka znovu provdaná, manžel matky hodný, vychází dobře.

Manželství rodičů trvalo 5 let, z manželství se narodila dcera Kateřina, nar. 2005. Soužití rodičů bylo po nějakou dobu spokojené. Důvodem rozchodu byly časté konflikty, kterým byla jejich dcera přítomna, když byla malá. O Kateřinu pečovala převážně matka, otec byl u porodu. V době rozchodu rodičů jí byly 4 roky.

Rodiče se dohodli na rozvodu manželství a současně s návrhem na rozvod manželství podali také společný návrh na úpravu péče a výživy k jejich nezletilé dceři. Rodiče se chtěli na všem dohodnout, aby jejich případnými spory netrpěly jejich dcera Kateřina. Rozsudkem soudu schválena dohoda rodičů ohledně poměrů ke Kateřině, která byla svěřena do péče matky, otec se zavázal přispívat na výživu dcery. Soud zároveň upravil styk otce s Kateřinou.

OSPOD s rodinnou aktivně spolupracoval od začátku roku 2016, kdy se matka se s dcerou přestěhovala do obce vzdálené od otce zhruba 30 km. Matka se na OSPOD dostavila s žádostí o poradenství. Předmětem jednání byla špatná komunikace mezi rodiči. Při společném jednání oba rodiče vzájemně uváděli výtky k péči toho druhého. Otec nedodržoval čas styku, kdy má dceru vrátit k matce a o tomto matku ani neinformoval. Komunikace rodičů byla prokládána vulgarismy a slovními útoky. Úroveň rodičovské komunikace byla velmi slabá. Rodiče se vzájemně neinformovali o důležitých věcech týkajících se jejich dcery, jako je stěhování, změna školy, školní prospěch či zdravotní péče. Otec při jednání poukazoval na časté hlídání dcery cizími lidmi z důvodu pracovního vytížení matky vzhledem k jejímu zaměstnání. Rodičům doporučeno využít služeb Poradny pro mezilidské vztahy.

Otec začal uvažovat o střídavé péči a z toho důvodu si podal k soudu návrh na změnu výchovy. Navrhoval, aby byla dcera Kateřina svěřena do střídavé péče obou rodičů. Důvodem podání návrhu bylo z jeho pohledu především nevhodné výchovné působení ze strany matky a nedostatečná péče.

Z pohledu dětského psychologa byla vzájemná domluva rodičů výrazně komplikovaná. Kateřina měla ráda oba rodiče, nicméně aktuální situace ji velmi trápila, protože pro ni bylo obtížné otevřeně před rodiči projevit názor. V nové škole se jí líbilo, nespokojená byla pouze s větším počtem žáků ve třídě, protože byla zvyklá na malé město a tedy na menší počet žáků ve třídě. Obecně vyjadřovala chuť být u obou rodičů, protože u otce by měla možnost být v kontaktu s jejími prarodiči a také se svými kamarádkami, které dlouhou dobu neviděla. Kateřina byla nasměrována ke střídavé výchově. Zamlouvala se jí představa, že bude s rodiči trávit stejný čas a zároveň neztratí kontakt ani s jedním rodičem, nicméně její názory se v komunikaci jevily pod mírným vlivem názoru rodičů, hraničících s manipulací. Její vlastní osobní názor se tak ztrácel a celá situace vyžadovala delší čas a také i prostor. Doporučena rodinná mediace, kde by mohli mít rodiče prostor pokojně vyřešit spory a dospět k dohodě, která by byla řešením pro obě strany.

Oba rodiče byli mírně dominantní, měli sníženou schopnost sebereflexe a rysy úzkosti. Výchovné schopnosti byly u obou rodičů stejné, dostačující pro běžnou péči o dítě. Ve výchově dcery byli oba rodiče mírně nejistí s tendencí k autoritativnímu stylu výchovy, který nebyl pro dívku vyhovující. Žádný z rodičů nevedl Kateřinu k úctě a dobrému vztahu k druhému rodiči, což bylo známkou snížených výchovných schopností obou rodičů. Rodiče Kateřinu zatěžovaly tématy nepřiměřeně k jejímu věku.

Rodičům doporučena rodinná mediace s cílem rozvíjet vlastní rodičovské kompetence a dovednosti, naučit se komunikovat s druhým rodičem, což bylo v nejlepším zájmu Kateřiny. Rodiče se podrobili rodinné mediaci, kde dostali prostor pokojně vyřešit spory a dospět k dohodě, která by byla řešením pro obě strany.

Rozsudkem soudu schválena dohoda rodičů a Kateřina byla svěřena do střídavé péče obou rodičů po týdenním intervalu.

Rodiče Kateřiny se dostali do programu rodinné terapie na základě doporučení OSPOD. Proběhlo několik sezení formou párového poradenství. Již na prvním sezení se definovaly body společné práce a rodiče byli nakloněni k vzájemné spolupráci. Zakázkou bylo zlepšení komunikace mezi rodiči, konkrétně tedy předávání dcery,

vzájemná informovanost, provozní záležitosti, situace ve škole, zdravotní stránka apod. Rodiče byly nakloněny ke změně a zdárnému fungování střídavé péče.

Dle dětského psychologa byly v rodině nastaveny podmínky optimálně. Kateřina trávila dva týdny u otce a týden u matky. Kateřina hovořila o pobytu u obou rodičů pěkně, měla je ráda a cítila, že ji mají také rádi. O otce trávila volný čas se svými kamarádkami, u matky se ve volném čase věnovala jízdě na koních. Negativně hodnotila dojíždění, které ji do značné míry vyčerpávalo. Neustálá změna prostředí na ni měla negativní vliv. Negativně rovněž hodnotila to, že byla rodiči často využívána jako prostředník, což bylo vzhledem k její věku nevhodné a pro ni psychicky zatěžující. O problémech mezi rodiči věděla od matky. Matka otce před dcerou degradovala poukazem na jeho dřívější slabou starost o rodinu a na jeho lži a vymyšlení. Nelíbilo se jí, že ji matka takové věci říkala, přála si, aby si rodiče vše vyřídili mezi sebou. Vzájemná komunikace rodičů nebyla dostatečná. Rodiče spolu nekomunikovali o základních věcech týkající se Kateřiny, což jí činilo značné problémy. Kateřině vadilo přesouvání mezi rodiči, neboť se nestíhala včas připravit do školy.

Shrnutí:

Kateřina potřebovala emočně vřelé prostředí a vymezené jasné a zdravé hranice. Potřebovala pravidelný režim a podporu v základních návycích – pravidelnost dne, škola a školní povinnosti. Při střídavé péči bylo sjednocení dne a pravidelného režimu značně obtížné.

Problémem střídavé péče byla rovněž nedostatečná tolerance druhého rodiče a jejich nedostatečná komunikace, která je předpokladem pro zdárné fungování střídavé péče.

Uspořádání střídavé péče mělo na Kateřinu negativní dopad a představovala pro ni nepřiměřenou zátěž. Vykazovala projevy emoční lability a vnitřní nejistoty. Kateřina potřebovala laskavou podporu a vedení, emočně vřelé prostředí a pozitivní pozornost obou rodičů.

Kazuistika č. 4

Otec – Pavel

Rok narození: 1986

Současný věk: 31 let

Osobní anamnéza:

Porod bez komplikací, psychomotorický vývoj normální. Prodělal běžné dětské nemoci, žádné operace. Navštěvoval mateřskou školu, v kolektivu oblíbený. Základní školu končil s vyznamenáním. Z domova odcházel na vojnu, vojna bez potíží. Vyučil se kuchařem, dodělal si maturitu. Pracuje jako OSVČ, má volnou pracovní dobu. V zaměstnání spokojen, nikdy nebyl nezaměstnaný. Zajímá se o pasivní sport, rád čte, věnuje se turistice. Bez psychiatrické a psychologické péče.

Rodinná anamnéza:

Otec pochází z úplné rodiny, rodiče otce se později rozvedli, za svého otce pokládá manžela matky, který ho vychovával, mají mezi sebou dobrý vztah. Biologického otce se nezajímal, nezná ho. Má jednoho sourozence, stýkají se. Dětství a mládí bylo šťastné. Nikdo z rodiny nebyl trestán, v rodině nebyly žádné psychiatrické poruchy.

Jméno: Matka - Lenka

Rok narození: 1988

Současný věk: 29 let

Osobní anamnéza:

Těhotenství a porod bez komplikací, prodělala běžné dětské nemoci. Žádné úrazy, v dospělosti žádné zdravotní problémy. Navštěvovala mateřskou školu, základní školu končila s průměrným prospěchem. Vyučena jako cukrářka, dodělávala si maturitu. Ráda čte, sleduje filmy, cestuje. Nebyla psychiatricky ani psychologicky léčena.

V zaměstnání spokojena, pracuje jako vedoucí pekárny. Nekuřačka, alkohol konzumuje s mírou.

Rodinná anamnéza:

Pochází z úplné rodiny, svoje dětství pokládá za šťastné. Rodiče nebyli rozvedeni, jejich vzájemný vztah byl dobrý. Nikdo z rodiny nebyl trestán ani psychiatricky léčen. Má dva mladší sourozence. Vzájemný vztah se sourozenci dobrý. Otec pracuje jako automechanik, matka jako pošťačka. Povahově je matka po obou rodičích. Vzájemný vztah s rodiči velmi dobrý, jsou soudržná rodina, pomáhají si.

Rodiče byli partneři, z jejich partnerského vztahu se jim narodil syn Lukáš, nar. 2012. Rodiče přestali žít ve společné domácnosti v roce 2014, otec se odstěhoval ze společné domácnosti ke své nové přítelkyni. Po odchodu otce žila matka se synem ve společné domácnosti, otec přispíval matce na výživu jejich syna. V té době spolu již rodiče mluvili o možnosti střídavé péče, kterou navrhla přítelkyně otce, otec tento návrh odmítl. Rodiče chtěli svou dohodu o úpravě poměrů syna stvrdit soudem.

Rozsudkem soudu byla schválena dohoda rodičů a Lukáš byl svěřen do péče matky, otci byla uložena povinnost platit na výživu syna. Na styku otce se synem se rodiče dokázali dohodnout.

Otcí se v zaměstnání změnila pracovní doba. Otec nebyl schopen vídat se se synem na základě dohody s matkou. Otec navrhnul novou úpravu styku, na kterou matka nereagovala, na nové podobě styku se nedokázali dohodnout.

Otec si podal návrh k soudu na úpravu styku se synem. Otec byl dle rozsudku oprávněn stýkat se s Lukášem každý sudý týden od pátku do neděle.

Na OSPOD se dostavil otec a uvedl, že mu matka brání ve styku se synem. Uvedl, že zvažuje podání návrhu na změnu výchovy – střídavá péče. Víkendové styky se synem otci nevyhovovali, trádal nemožností vídat se se synem ve svém volném čase, jak tomu bylo v předcházejícím období. V mezidobí docházelo ke komunikaci rodičů, která byla zatížena verbální agresivitou, výhradami, nedostatkem tolerance, zraňujícími útoky a výčitkami, na které si stěžoval zvláště otec. Otec absolvoval

konzultaci v rodinné poradně. Psycholožka požadovala účast matky, neboť bez její aktivní účasti se nemohla kvalita komunikace pozitivně změnit. Matka se i přes slib a předaný kontakt a konzultaci nedostavila.

Na OSPOD se dostavili rodiče, a to za účelem společného jednání. Za přítomnosti obou rodičů a s jejich souhlasem bylo domluveno, že otec bude dvakrát týdně se synem v telefonickém kontaktu a nad rámec styku se bude otec s dětmi vídat dvakrát týdně dle dohody s matkou.

Telefonické kontakty se od té doby realizovaly jen částečně a s problémy. Odpolední setkání se synem se neuskutečnilo, dle otce tomu matka brání. K tomu matka uvedla, že styk domluvený nebyl, nebo na to zapomněla. Bylo nutné stanovit přesnější pravidla styku.

Otec si podal k soudu návrh na změnu péče. Navrhoval, aby byl Lukáš svěřen do střídavé péče rodičů. Matka s návrhem otce na střídavou péči nesouhlasila. V návrhu otec uvedl neschopnost matky zajistit kvalitní péči synovi v její nepřítomnosti, delegování péče o syna na širší rodinu. Matka trvala na své výlučné péči s víkendovým stykem syna s otcem jednou za čtrnáct dní, postupně by zřejmě lépe akceptovala styk syna s otcem dvakrát týdně odpoledne. Jednání bylo odročeno za účelem vypracování znaleckých posudků.

K návrhu otce na střídavou péči matka uvedla, že podání návrhu otce obsahovalo velké množství nepřesností a nepravdivých skutečností. Matka uvedla, že spíše než o domluvu se jednalo o neustálé přizpůsobování se požadavkům otce. Uvedla, že bylo nutné měnit plány, rušit naplánované akce, na které se Lukáš těšil. Matka musela nakonec Lukáše přemlouvat, aby k otci jel. Otec se dle matky pouze účelově snažil hledat věci, kterým by mohl odůvodnit změnu rozhodnutí o výchově syna. Matka nikdy synovi ve styku s otcem nebránila. Uvedla, že je nezbytné upravit jeho styk se synem soudní cestou, neboť nepravdivost režimu synovi neprospívá. Matka nesouhlasila s návrhem otce, neboť měla za to, že střídavá péče není v zájmu jejich syna.

Ze znaleckých posudků vyplynulo, že vztah Lukáše byl ke každému rodiči pozitivní. Lukáš nevyžadoval specifické výchovné přístupy. Intelektové schopnosti

obou rodičů byly průměrné, výchovné schopnosti každého z rodičů byly přiměřené. U matky byla snížena ochota vést syna k pozitivnímu vztahu k otci i na základě ne úplně zpracovaného zranění z rozpadu vztahu, zranění z pocitu ublížení.

Rozsudkem soudu schválena dohoda rodičů, kdy byl nezletilý Lukáš svěřen do střídavé péče rodičů, a to po týdnu.

Rodičům byla ze strany OSPOD doporučena rodinná terapie, a to z důvodu problémové vzájemné komunikace mezi rodiči. Rodiče s terapií souhlasili, byl domluven termín konzultace. Rodiče na termín terapie nedorazili, ani si nedomluvili náhradní termín.

Na OSPOD se dostavila matka a uvedla, že není spokojená se současnou situací. Dle rozsudku byl syn svěřen do střídavé péče rodičů, která však dle slov matky není vůbec ideální a pro syna vhodná. Matka během jednání uváděla výhrady k otcově péči. Poukazovala na pozdní příchody do mateřské školy, hlídání syna cizími lidmi, bránění komunikace s matkou, kdy je syn v péči otce. Dále matka uvedla, že je nespokojená se stravovacími návyky Lukáše. Při předání otec syna vysadil a odjel, s matkou vůbec nekomunikoval. Matka dále sdělila, že otec s Lukášem nedocházel k ošetřující lékařce, o zdravotním stavu syna matku neinformoval a pokud nebyl syn ve školce, neodhlásil obědy. Uvedla, že s otcem není možná domluva. Střídavá péče dle jejího názoru nefunguje. Byla rozhodnuta obrátit se na soud s návrhem na zrušení střídavé výchovy a svěřením syna Lukáše do své výlučné péče.

Ze zpráv z mateřské školy, kterou Lukáš navštěvuje, vyplynulo, že rozdíly v materiálním zajištění (pyžamo, náhradní oblečení, apod.) dítěte byly znatelné, dítě bylo lépe vybaveno v týdnu, kdy žilo u matky. V týdnu, kdy žil Lukáš s matkou probíhal bez problémů. Ze začátku školního roku se otec nezajímal o finanční požadavky MŠ. Postupem času nastala změna, otec se pravidelně informoval, zda bylo něco hradit. Na počátku střídavé péče byl ve školce Lukáš neklidný, nervózní, plačtivý a přecitlivělý. Celá situace byla pro Lukáše velmi náročná a dle učitelek nevhodná. Lukáš měl potřebu delší adaptace, jakmile si zvykl na jedno prostředí, stěhoval se od druhého. Bylo zřejmé, že byl Lukáš klidnější, ale s celou situací stále nebyl vyrovnaný.

Proveden pohovor s Lukášem, a to z důvodu zjištění aktuální situace v rodině. Lukáš hovořil o střídavé péči a o chování svých rodičů. Uváděl, že se rodiče velmi hádali, dle jeho slov otec napadl matku prostřednictvím s-m-s a e-mailů. Lukášovi více vyhovovalo, když byl u matky a k otci jezdil na víkendy. Ke střídavé péči neměl žádné negativní skutečnosti, které by mu vadily na pobytech u matky či otce. Jeho přáním bylo, aby se rodiče dohodli a nehádali se, což během pohovoru uvedl několikrát. Lukáš uvedl, že matka chtěla zařídit, aby se netrápil. Lukáš si uvědomoval, že byla mezi rodiči rivalita a že k sobě rodiče cítili averzi. To Lukáše velmi trápilo a vnímal to jako největší problém. Lukáš měl velkou obavu z toho, že by se jeho otec dozvěděl, že chce být více s mamkou. Uváděl, že by otec křičel, a proto nechce, aby se to dozvěděl. Z pohovoru bylo zřejmé, že má Lukáš rád oba rodiče a bylo pro něj velmi obtížné hovořit o probíraných tématech. Uvědomoval si, že vztah mezi rodiči byl špatný.

Dle dětského psychologa byla hlavním problémem nepřátelská a zvýšená agresivní komunikace rodičů bez možnosti konstruktivních řešení i třeba banálních problémů. Lukáš byl dlouhodobě vystaven problematické komunikaci mezi rodiči, která se negativně projevovala na jeho psychiku. Při návštěvách psychologa byl skleslý, pláčtivý se sníženou výkonností a drobnými úzkostnými projevy.

Shrnutí:

Střídavá péče byla možná spravedlivým řešením vůči rodičům, ale Lukášovi činila značné problémy. Hlavní překážkou byla nepřátelská a verbálně agresivní komunikace mezi rodiči. Při předávání syna se rodiče nezdravili, nesdělovali si informace, stále se vzájemně obviňovali a zraňovali se útoky a výčitkami.

Lukáš měl rád oba své rodiče bez ohledu na to, jak partnera hodnotí ten druhý rodič. Pro Lukáše bylo neřešitelné, proč jeho rodiče, která má oba rád, již nejsou spolu. V případě Lukášových rodičů bylo třeba, aby intenzivně zapracovali na jejich vzájemné komunikaci. Bylo nezbytně nutné, aby si rodiče předávali veškeré důležité informace týkající se syna. Zároveň bylo důležité sjednocení denních „rituálů“ tak, aby měl Lukáš jistotu a oporu v obou domovech. Pokud by se nepodařila nutná náprava komunikace psychoterapie v rámci rodinného poradenství při mediaci. Je zřejmé, že pokud rodiče

nezmění vzájemnou komunikaci, tak negativní dopady budou na psychiku Lukáše stále významnější.

Lukáš potřeboval pro svůj rozvoj stabilní prostředí a pevně daný řád, na který se může spolehnout. V tomto případě by stálo za zvážení, zda by nebylo schůdnější brát si Lukáše k sobě v denních hodinách, když otec ví, že má na Lukáše čas a může se mu plně věnovat. Je zřejmé, že by tato nepravidelná varianta byla v případě dostatečné komunikace rodičů pro Lukáše jednodušší a též i vhodná.

9 ROZHOVORY SE SOCIÁLNÍMI PRACOVNÍKY

OSPOD

Dle názoru sociálních pracovníků OSPOD je střídavá péče optimální u vyzrálých rodičů. Střídavá péče je považována za přínosnou za předpokladu, že oba rodiče budou schopni a ochotni spolu komunikovat.

V posledních letech se zájem o střídavou výchovu stále zvyšuje, což nám potvrzují i celorepublikové statistiky. Nutno si připomenout, že každé druhé manželství se rozpadá, a tak později dochází k tomu, že rodiče bojují o své děti. Sociální pracovníci se nejčastěji setkávají s případy, kdy rodiče chtějí nejprve svěřit své děti do své výlučné péče, a když poté zjistí, že nejsou schopni se domluvit, tak přichází s žádostí o střídavou výchovu. O svěření dítěte do střídavé péče se dožadují především otcové. Jsou i případy, kdy samy děti projeví zájem, či o střídavé výchově uvažují. Jedná se o děti na druhém stupni základní školy. Mnohdy však rodiče vyžadují střídavou péči jen z principu a nejde jim vůbec o dítě. V mnoha případech si rodiče ani neodkážou představit jaké povinnosti a závazky střídavá péče obnáší. Téměř při každém druhém soudním stání jeden z rodičů „vykřikuje“, že chce střídavou péči a spíše tím druhému rodiči vyhrožuje, než aby o střídavou péči doopravdy stál. Motivace rodičů není vždy o tom, aby střídavá péče dítěte vyhovovala, ale jedná se spíše o spor, aby jeden z rodičů nemusel platit výživné. Střídavou péči volí rovněž rodiče proto, aby rychle vyřešili svoje problémy související s rozchodem či rozvodem rodičů.

Střídavá péče je dle profesní zkušenosti sociálních pracovníků vhodná u rodičů, kteří se na ní dobrovolně dohodnou, jsou k sobě navzájem tolerantní, slušní a dokážou se vyrovnat s faktem, že ten druhý rodič má již jiného životního partnera. Střídavá péče je pro dítě vhodná v případě, že jsou spolu rodiče schopni komunikovat s úctou, respektem a jejich výchova dítěte má jasná pravidla a řád. Rodiče by spolu měli vycházet v zájmu jejich dětí.

Důležité je také zmínit, že střídavá péče nemusí vyhovovat všem dětem. Některé děti se na střídání prostřední nedokážou adaptovat. Je pro ně střídání výchovných prostředí jen stěží přijatelné a tudíž tyto děti preferují spíše jednoho z rodiče. Bydliště

rodičů by od sebe neměla být příliš vzdálená. Dítě by mělo navštěvovat jednotné školské zařízení, kroužky apod. Obecně však platí, že střídavá výchova je vhodná především u dětí předškolního a školního věku. Aplikace střídavé péče od útlého dětství není pro samotné dítě a jeho vývoj žádoucí. Samozřejmě by se nemělo opomíjet i to, co si přeje samotné dítě. Dítě by mělo chtít trávit čas s oběma rodiči, mělo by mít zájem být svěřeno do střídavé péče. Některé děti mohou být na své rodiče velmi fixované a samotné odtržení od jednoho rodiče by na jeho vývoj mohlo mít negativní vliv. Na prvním místě by měl být názor dítěte, pokud je dítě schopno samo se rozhodovat a jeho názor lze považovat za validní.

Střídavá péče, jako jedna z možností porozvodového uspořádání, s sebou přináší řadu výhod i nevýhod. Výhodou střídavé péče je, že oba rodiče mohou stejnou měrou ovlivňovat vývoj svého dítěte a podporovat jeho rozvoj. Dítě si vytváří pro svůj přirozený vztah vůči ženské i mužské autoritě, přestože ho rodiče nevychováají společně, ale v péči se střídají. Střídavá péče může dítě v mnohém obohatit, neboť každý z rodičů může dítě rozvíjet trochu jiným směrem, něco jiného dítěti přinese do života matka, něco jiného zase otec. Dítě má pravidelný kontakt s oběma rodiči, na což navazuje pravidelný kontakt s prarodiči dítěte.

Obecně lze říci, že se při této formě porozvodového uspořádání očekává schopnost spolupráce rodičů, nadhled, dobrá vůle, citová a osobní zralost. Prvořadý by měl ale být zájem dítěte. Pro správné fungování je podstatné, aby se rodiče domluvili na základních záležitostech týkajících se dítěte, jako je způsob předávání dětí a jeho vybavení, hrazení výdajů, do kterého spadá nákup oblečení, školní výdaje, kroužky, léky apod., domluva rodičů na trvalém bydlišti a na tom, kdo z rodičů bude pobírat sociální dávky. Neopomenutelná je též nutnost zajištění bezproblémového docházení do školského zařízení a na zájmové aktivity, díky kterým se dítě rozvíjí. Rodiče by neměli mít snahu k manipulaci a osočování druhého rodiče. Rodiče by měli mít jednotný pohled na výchovu dítěte, ve výchovných postupech by se měli podporovat a dodržovat denní režim dítěte a jeho zvyklosti.

Většina sociálních pracovníků uvedla, že převládá spíše negativní zkušenost se střídavou výchovou. Vzniklé problémy jsou nejčastěji řešeny sociálními pracovníky na OSPOD. Je možné využít i odborných služeb v rámci každého regionu, či rodinnou

mediaci. Tyto služby mohou být optimální za předpokladu, že rodiče budou nakloněni ke spolupráci. Ve většině případů však problémy vygradují k tomu, že dojde ke změně výchovy, tedy k výlučné péči jednoho z rodičů. Rodiče bohužel odbornou pomoc často odmítají.

Pokud má střídavá péče nastaveny pravidla, rodiče spolu komunikují a tolerují se, pak tato střídavá péče, která byla soudem rozhodnuta, nemusí být neměnná až do dospělosti dětí. O rodičích, kteří se na střídavé péči dobrovolně dohodnou mimosoudně, sociální pracovníci OSPOD ani neví.

Obecně lze říci, že problémy, se kterými rodiče přicházejí při výkonu střídavé péče, pramení z toho, že nejsou schopni dodržovat obecné předpoklady, které jsou důležité pro zdárné fungování střídavé péče. Vše zpravidla pramení z nedořešeného či neuzavřeného vztahu mezi rodiči. Rodiče si nesou „ubližování“ ze zrady partnera, což se odráží na dítěti.

Dle zkušenosti sociálních pracovníků rodiče přichází s řešením nicotných problémů, které se ani nevztahují k řešení OSPOD. Jedná se o běžné rodičovské záležitosti, jako je špatná komunikace, kdy nejsou rodiče schopni se dohodnout na běžných rodičovských záležitostech. Problematické je především materiální zajištění dítěte, kdy mnohdy není zcela reálné zajistit stejné zázemí dvou domácností, dva dětské pokoje, dva stejné životní standarty. Rozdílné materiální podmínky jsou častým zdrojem konfliktů, kdy movitější rodič poukazuje na nevhodnost střídavé péče s ohledem na strádání dítěte u druhého rodiče. V tomto případě je pak otázkou, zda materiální prostředí je důležitější, než citová vazba a kvalitní výchova. Někdy mohou být překážkou realizace střídavé péče, postoje dětí k novým členům rodiny matky nebo otce. Důležité je také zmínit, že děti chtějí z problémů ve střídavé péči těžit a kladou na rodiče požadavky, které v případě nesplnění argumentují tím, že u druhého rodiče je to lepší a raději půjdou k němu.

Rodinná mediace je sociálními pracovníky vnímána pozitivně a rovněž negativně, kdy nepřinesla požadovaný efekt. Obecně platí, že se musí jednat o schopné mediátory či terapeuty v případě rodinné terapie a ochotu obou rodičů spolupracovat. Je vhodná v případě, že oba rodiče mají zájem problém řešit.

10 ZÁVĚRY VÝZKUMU

Střídavá péče, jak již z názvu vyplývá, je střídavá péče o dítě střídavě ze strany otce a matky. Z kazuistických studií rodin a z rozhovorů se sociálními pracovníky bylo ověřeno, jaké podmínky musí střídavá péče splňovat, aby mohla být úspěšná a skutečným přínosem.

Od rodičů se očekává schopnost spolupráce. Rodiče by měli být schopni se v zájmu jejich dětí domluvit, a to bez přítomnosti odborníků. Rodinná mediace by měla představovat poslední možnost řešení jejich vzájemného vztahu.

Rodiče by měli být schopni společně komunikovat. Pro zdárné fungování střídavé péče je podstatné, aby spolu rodiče komunikovali o základních věcech týkajících se dítěte. Nezapomenutelná je nutnost zajištění bezproblémového docházení do školského zařízení a na zájmové aktivity, které dítě rozvíjejí.

Rodiče by se měli vzájemně tolerovat a respektovat. Neměli by očerňovat jeden druhého a dokazovat si, kdo je lepší rodič. Měli by být schopni toho druhého ocenit a říct, v čem je dobrý táta, či v čem je dobrá máma.

Střídavá péče nemusí vyhovovat všem dětem, některé se na tuto formou nedokážou adaptovat. Tyto děti výrazně preferují jednoho rodiče a proto je pro ně střídání výchovných prostředí jen stěží přijatelné.

Výhodou tohoto uspořádání je, že dítě má možnost stýkat se s oběma rodiči a trávit s nimi polovinu času. Dítě má stejný nárok na oba rodiče, tak jak by tomu bylo v běžné a normální fungující rodině. Rodiče mohou stejnou měrou ovlivňovat vývoj svého dítěte a podporovat jeho rozvoj. Dítě si vytváří přirozený vztah vůči ženské i mužské autoritě.

ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývá tématem střídavá péče jako forma porozvodového uspořádání.

Práce je členěna do desíti kapitol. Úvodní kapitola teoreticky vymezila pojem rodina a zaměřovala se na jednotlivé funkce rodiny a současné rodině. Druhá kapitola se zaměřovala na manželství a jeho vznik. Navazovala kapitola o problematice rozchodu a rozvodu rodičů. Čtvrtá kapitola věnovala pozornost jednotlivým formám porozvodového uspořádání. Největší pozornost byla věnována kapitole střídavé péče, kde je nastíněna tato problematika. Navazuje kapitola zaměřená na orgán sociálně právní ochrany dětí. V jednotlivých podkapitolách je pozornost zaměřena na činnost sociálních pracovníků, jejich předpoklady pro výkon profese a na vzdělávání a rozvoj pracovníků. Následovala část empirická, kterou tvoří případové studie rodin, které střídavou péči realizují.

Ze zpracovaných kazuistik rodin jasně vyplývá, jaké dopady může mít střídavá péče za předpokladu, že nebudou splněny podmínky pro zdárné fungování střídavé péče. Tyto problémy pramení z toho, že rodiče nejsou schopni a ochotni vzájemně spolupracovat. Rodiče si musí uvědomit, že je třeba změnit svůj postoj k bývalému partnerovi v zájmu zajištění klidného dětství dítěte.

Hlavním cílem bakalářské práce bylo odpovědět na otázku, zda a za jakých podmínek je střídavá péče vhodnou formou porozvodového uspořádání a zhodnotit všechny podmínky, aby mohla být skutečným přínosem.

Z případových studií rodin vyplynulo, že se vztah bývalých manželů odehrával ve dvou rovinách. Jedna rovina byla partnerská, která již netrvá a druhou je rovina rodičovská, která je nezrušitelná, ať se partnerství rozpadne či nikoliv. Zranění z partnerské roviny dělalo rodičům značné potíže na rovině rodičovské. V mnoha případech spolu partneři neustále bojovali, chtěli se naštvat a ublížit si. Jednalo se především o pozůstatek jejich nevyřešení krize, který se odrážel v nezralém uvažování zájmu dětí. Jinými slovy se jednalo o obranu vlastních zájmů bez ohledu na jejich děti.

Střídavý typ výchovy není vhodný pro všechny děti a ke každému případu by se mělo přistupovat individuálně. Pouze při zohlednění každého individuálního případu je možné rozhodnout se v zájmu dítěte. I u dítěte, které na první pohled střídavou péčí proplová, protože byla tato forma porozvodového uspořádání soudem rozhodnuta, nemusí být zajištěn jeho zdravý vývoj a nemusí být v jeho zájmu. Střídavá péče je spravedlivým řešením vůči rodičům, ale každé dítě je jedinečné, vyžaduje specifické a odlišné přístupy a některým dětem může činit značné problémy.

Střídavou péčí nelze prosadit proti vůli jednoho rodiče. Rozhodnutí o střídavé péči by mělo být založeno na společné vůli obou rodičů a jejich vzájemné schopnosti spolupráce. Na prvním místě by mělo být vedení rodičů, aby se v případě rozvodu, či rozchodu dohodli a mohli zůstat dobrými rodiči.

Dílním cílem práce bylo zjistit, jaké jsou klady a zápory při této formě porozvodového uspořádání, kdy dítě pravidelně mění pobyt u jednoho rodiče k druhému.

Výhodou střídavé péče je, že oba rodiče mohou stejnou měrou ovlivňovat vývoj svého dítěte a podporovat jeho rozvoj. Dítě si vytváří pro svůj přirozený vztah vůči ženské i mužské autoritě, přestože ho rodiče nevychováají společně, ale v péči se střídají. Střídavá péče může dítě v mnohém obohatit, neboť každý z rodičů může dítě rozvíjet trochu jiným směrem, něco jiného dítěti přinese do života matka, něco jiného zase otec.

Střídavá péče, se v uvedených případových studiích, jevila jako nevyhovující pro zdravý vývoj a školní prospěch dětí. Nevhodné je střídání dvou odlišných výchovných přístupů, nesdělování si důležitých informací a podobně. Tato situace má negativní dopad na děti. Dětem budou činit problémy ve zdravém vztahu se svými rodiči, rovněž se zvyšuje možnost vzniku rizikového chování v pozdějším věku a přináší vyšší možnosti manipulace v oblasti jejich zájmů tam, kde měly být nastaveny pevné hranice a pravidla.

V rámci rozhovoru byly zjišťovány názory na střídavou péči z pohledu sociálních pracovníků OSPOD.

Důležité je zmínit, že dle profesní zkušenosti se trend střídavé péče neustále zvyšuje. Většina sociálních pracovníků uvedla, že převládá spíše negativní zkušenost se střídavou výchovou. Vzniklé problémy jsou nejčastěji řešeny právě sociálními pracovníky na OSPOD. Problémy pramení z toho, že rodiče nesplňují nebo nejsou schopni dodržovat obecně podmínky, které jsou předpokladem pro zdárné fungování střídavé péče.

Střídavá péče je přes všechny klady i zápory spravedlivým řešením, které ovšem vyžaduje podrobnou přípravu rodičů a do jisté míry i dítěte. Nátlak a prosazování institutu proti vůli některé ze zúčastněných osob je však nešťastným řešením, které se může vymstít a vyvolat u dítěte psychické problémy. Střídavá výchova je optimální především u vyzrálých rodičů. Pro samotné sjednání dohody mezi rodiči může být nápomocná právě rodinná mediace.

Zjištěné informace mohou být přínosem k informovanosti dalších rodičů, které uvažují o této formě porozvodového uspořádání.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

LITERATURA

1. ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální péče: učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 9788024751474.
2. BARTONÍČKOVÁ, Klára. *Občanský a společenskovědní základ - přehled středoškolského učiva*. Brno: Computer Press, 2009. Maturity. ISBN 9788025126318.
3. CENKOVÁ, Tamara. *Psychologem svým dětem*. Praha: Grada, 2011. ISBN 9788024735870.
4. GJURIČOVÁ, Šárka a Jiří KUBIČKA. *Rodinná terapie: systemické a narativní přístupy*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Praha: Grada, 2009. Psyché (Grada). ISBN 9788024723907.
5. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008, 407 s. ISBN 9788073674854.
6. HOLÁ, Lenka. *Mediace a možnosti využití v praxi*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 9788024741093.
7. HOLÁ, Lenka. *Rodinná mediaci v České republice*. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 9788075020154.
8. HRONÍK, František. *Hodnocení pracovníků*. Praha: Grada, 2006. ISBN 8024714582.
9. KLÍMA, Jiří. *Pediatric pro nelékařské zdravotnické obory*. Praha: Grada Publishing, 2016. Sestra (Grada). ISBN 9788024750149.
10. KLIMEŠ, Jeroným. *Partneři a rozchody*. Vydání čtvrté. Praha: Portál, 2015. Psychologie (Portál). ISBN 9788026209799.
11. KNOTOVÁ, Dana. *Školní poradenství*. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 9788024745022.
12. KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. *Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. ISBN 8073150042.

13. KRAUS, Blahoslav. *Společnost, rodina a sociální deviace*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. Recenzované monografie. ISBN 9788074354113.
14. LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 8024712849.
15. Linhart, J., Petrusek, M., Vodáková, A., Maříková, Hana. 1996. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-310-5.
16. MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk DYTRYCH. *Nevlastní rodiče a nevlastní děti*. Praha: Grada, 1999. ISBN 8071698970.
17. MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ. *Státní orgány sociálněprávní ochrany dětí: dobrá praxe z pohledu rodin a pracovníků*. Praha: Univerzita
18. MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ, ed. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2010. ISBN 9788073678180. Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 9788024633367.
19. NOVÁK, Tomáš a Bohumila PRŮCHOVÁ. *Předrozvodové a rozvodové poradenství*. Praha: Grada, 2007. Psyché (Grada). ISBN 9788024714493.
20. NOVÁK, Tomáš. *Střídavá péče o dítě: zájem dítěte především*. Praha: Portál, 2013. ISBN 9788026203421.
21. NOVOTNÁ, Věra a Vladimír FEJT. *Sociálně-právní ochrana dětí*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN 9788086723778.
22. NOVOTNÝ, Petr. *Nový občanský zákoník*. Praha: Grada, 2014. Právo pro každého (Grada). ISBN 9788024751672.
23. PEMOVÁ, Terezie a Radek PTÁČEK. *Sociálně-právní ochrana dětí pro praxi*. Praha: Grada, 2012. ISBN 9788024743172.
24. PLAMÍNEK, Jiří. *Mediace: nejúčinnější lék na konflikty*. Praha: Grada, 2013. ISBN 9788024750316.
25. POUPĚTOVÁ, Šárka. *Netrapte se po rozvodu: [právní rozvod a psychorozvod, děti rozvedených rodičů, nový vztah, nová rodina]*. Praha: Grada, 2009. Psychologie pro každého. ISBN 9788024720463.
26. *Rodinné právo: Sociálně-právní ochrana dětí ; Mezinárodněprávní ochrana dítěte ; Registrované partnerství : znění předpisů k ..* Ostrava: Sagit, [200-]-. ÚZ.

27. SOBOTKOVÁ, Veronika. Rizikové a antisociální chování v adolescenci. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 9788024740423.
28. STRAUSS, Anselm L. a Juliet CORBIN. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999. SCAN. ISBN 808583460x.
29. ŠEVČÍK, Ludvík. *Vyznejte se v novém občanském zákoníku: nejběžnější životní situace z pohledu občanského práva*. Brno: BizBooks, 2013. ISBN 9788026500711.
30. ŠEVČÍK, Ludvík. *Vyznejte se v rodinném právu: vybrané kapitoly z nového občanského zákoníku*. Brno: BizBooks, 2014. ISBN 9788026502210.
31. ŠPAŇHELOVÁ, Ilona. *Dítě a rozvod rodičů*. Praha: Grada, 2010. Pro rodiče. ISBN 9788024731810.
32. ŠVARÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 9788073673130.
33. TEMPLAR, Richard. *100 zlatých pravidel jak být dobrým rodičem*. Praha: Grada, 2008. ISBN 9788024726946.

Seznam použitých internetových zdrojů

1. In: [Http://www.judikaty.info/cz/ustavni-soud-ceske-republiky/spolecenstvi-blizkych-osob](http://www.judikaty.info/cz/ustavni-soud-ceske-republiky/spolecenstvi-blizkych-osob) [online]. [cit. 2017-03-07].

SEZNAM ZKRATEK

OSPOD - orgán sociálně právní ochrany dětí

NOZ - nový občanský zákoník

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A - Dotazník.....	I
----------------------------------	----------

Příloha A - Dotazník

1. Jaký máte názor na střídavou výchovu?
2. Zvyšuje se zájem o střídavou péči?
3. Kdy je střídavý péče pro dítě vhodná?
4. Jaké klady může dítěti přinést střídavá péče?
5. Jaké jsou předpoklady pro střídavou výchovu?
6. Máte spíše pozitivní, nebo negativní zkušenosti se střídavou péčí?
7. V případě že ano, jak se dají tyto problémy řešit?
8. Jaké jsou nejčastější problémy při výkonu střídavé péče, se kterými rodiče přicházejí?
9. Jaký máte pohled na rodinnou mediaci?

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Adriana Loudová

Obor: Vzdělávání dospělých (Bc. VD Voš)

Forma studia: kombinované studium

Název práce: Střídavá péče jako forma porozvodového uspořádání

Rok: 2017

Počet stran textu bez příloh: 55

Celkový počet stran příloh: 1

Počet titulů českých použitých zdrojů: 32

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 1

Počet internetových zdrojů: 1

Vedoucí práce: PhDr. Jindra Stříbrská Ph.D.